

Natuurtoets uitbreiding Natuurbegraafplaats Heidepol

**Toetsing in het kader van de Wet
natuurbescherming**

E.J.F. de Boer

Bureau Waardenburg bv
Ecologie & landschap

Postbus 365 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 51 27 10, Fax 0345 51 98 49
E-mail info@buwa.nl www.buwa.nl

Natuurtoets uitbreiding Natuurbegraafplaats Heidepol

Toetsing in het kader van de Wet natuurbescherming

ir. E.J.F. de Boer

Status uitgave: definitief 2

Rapportnummer: 19-011
Projectnummer: 18-0598
Datum uitgave: juli 2019
Foto's omslag: -
Projectleider: Ir E.J.F. de Boer
Naam en adres opdrachtgever: Natuurbegraafplaats Heidepol
Harderwijkerweg 37
6816 VA Arnhem
Referentie opdrachtgever: mail d.d. 7 januari 2019
Akkoord voor uitgave: drs. D. Emond
Paraaf:

Graag citeren als: De Boer, E.J.F., 2019. Natuurtoets uitbreiding Natuurbegraafplaats Heidepol. Toetsing in het kader van de Wet natuurbescherming. Bureau Waardenburg Rapportnr. 19-011. Bureau Waardenburg, Culemborg.

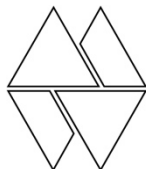
Trefwoorden: natuurtoets, Wet natuurbescherming, Natuurbegraafplaats Heidepol

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv. Opdrachtgever hierboven aangegeven vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / Natuurbegraafplaats Heidepol

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden vervaardigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, digitale kopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Lid van de branchevereniging Netwerk Groene Bureaus. Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is door CERTIKED gecertificeerd overeenkomstig ISO 9001: 2015. Bureau Waardenburg bv hanteert als algemene voorwaarden de DNR 2011, tenzij schriftelijk anders wordt overeengekomen.

Bureau Waardenburg bv
Onderzoek en advies voor ecologie en landschap

Postbus 365 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 51 27 10
info@buwa.nl www.buwa.nl

Voorwoord

Natuurbegraafplaats Heidepol is voornemens om haar natuurbegraafplaats nabij Arnhem uit te breiden. Natuurbegraafplaats Heidepol wil weten of deze ingreep effecten kan hebben op beschermde soorten, Natura 2000-gebieden en het Gelders Natuurnetwerk en of significante effecten op deze gebieden op voorhand kunnen worden uitgesloten.

Natuurbegraafplaats Heidepol heeft Bureau Waardenburg opdracht verstrekt om de uitbreiding te toetsen aan de Wet natuurbescherming en het beleid ten aanzien van het Gelderse Natuurnetwerk. In voorliggend rapport zijn de effecten van de voorgenomen ingreep op beschermde soorten en Natura 2000-gebieden beoordeeld in het kader van de Wet natuurbescherming. Voor zover negatieve effecten aan de orde zijn, zijn maatregelen aangegeven om negatieve effecten op beschermde soorten en Natura 2000-gebieden te voorkomen of te verzachten. Dit rapport is te beschouwen als de oriëntatiefase van de Passende beoordeling, zoals omschreven in de Wet natuurbescherming.

Daarnaast is er een nee, tenzij-toets uitgevoerd voor de effecten op het Gelderse Natuurnetwerk.

Dit rapport is opgesteld door Bureau Waardenburg, de berekening van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden is opgenomen in het supplement bij dit rapport.

Aan de totstandkoming van dit rapport werkten mee:

Edward de Boer	projectleiding, rapportage, fotografie
Dirk Kruijt	veldwerk

Genoemde personen zijn door opleiding, werkervaring en zelfstudie gekwalificeerd voor de door hen uitgevoerde werkzaamheden. Het project is uitgevoerd volgens het kwaliteitshandboek van Bureau Waardenburg. Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg is ISO gecertificeerd.

Vanuit de Natuurbegraafplaats Heidepol werd de opdracht begeleid door de heer R. Fleury en de heer W. Peters. Wij danken hen voor de prettige samenwerking.

Inhoud

Voorwoord	3
1 Inleiding.....	7
1.1 Aanleiding en doel.....	7
1.2 Toetsing Wet natuurbescherming.....	8
1.3 Toetsing aan het beleid voor het Gelders Natuurnetwerk.....	9
2 Plangebied en project	12
2.1 Uitbreiding Natuurbegraafplaats Heidepol.....	12
2.2 De ligging ten opzichte van Natura 2000-gebieden	18
Deel 1 Natura 2000-gebieden	19
3 Natura 2000-gebied Veluwe	19
3.1 Instandhoudingsdoelen.....	19
3.2 Huidige functie plangebied.....	19
4 Effecten op Natura 2000-gebieden	22
4.1 Mogelijke effecten en de invloedssfeer van het project	22
4.2 Bepaling effecten bodemverstoring en gebiedsvreemde stoffen	27
4.3 Bepaling van effecten van stikstofdepositie	29
4.4 Conclusies effecten beschermde gebieden.....	30
Deel 2 Beschermde soorten.....	32
5. Betekenis van het plangebied voor beschermde soorten planten en dieren	32
5.1 Relevante soorten	32
5.2 Betekenis van het plangebied relevante beschermde soorten	32
5.2.1 Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn	32
5.2.2 Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn.....	33
5.2.3 Beschermingsregime andere soorten	36
6 Effecten op beschermde soorten	39
6.1 Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn.....	39
6.2 Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn	40
6.3 Beschermingsregime andere soorten.....	41
6.4 Conclusies beschermde soorten.....	42

Deel 3 Overige aspecten.....	44
7 Houtopstanden, Natuurnetwerk Nederland	44
7.1 Houtopstanden.....	44
7.2 Nee, tenzij toets.....	44
7.2.1 Beoordelingskader	44
7.2.2 Aanwezige waarden en kenmerken GNN en GO.....	44
7.2.3 Effecten op de waarden en kenmerken van het NNN en de GO.....	46
7.3 Conclusies	48
8 Aanbevelingen	49
8.1 Vervolgprocedure	49
8.2 Aanbevelingen	49
9 Literatuur	50
Bijlage 1 Kader Wet natuurbescherming.....	52
Bijlage 2 Instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebied.....	59
Bijlage 3 Effectenindicator	61
Supplement Rapportage Stikstofdepositie.....	62

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

De Natuurbegraafplaats Heidepol nabij Arnhem wil gaan uitbreiden. Noodzakelijk hierbij is om weten of en zo ja hoe met deze ingreep rekening moet worden gehouden met de Wet natuurbescherming.

Concreet wil de Natuurbegraafplaats Heidepol weten of als gevolg van dit project significant negatieve effecten op Natura 2000-gebieden op voorhand kunnen worden uitgesloten en of het project effecten kan hebben op beschermde soorten.

Gezien de ligging van het plangebied ten opzichte van het NNN, in dit geval het Gelderse deel, het GNN, is een 'Nee, tenzij'-toets gewenst.

De Wet natuurbescherming

De Wet natuurbescherming heeft als doel het behoud van de biodiversiteit en duurzaam gebruik van de bestanddelen daarvan. Sommige handelingen en ontwikkelingen kunnen de natuur, en daarmee de biodiversiteit, schaden en zijn daarom krachtens de wet verboden. Is dat het geval dan is er in geval van beschermde gebieden een vergunning nodig of in geval van beschermde soorten ontheffing nodig voor het overtreden van een verbodsbepaling. In specifieke gevallen geldt een vrijstellingsregeling.¹

In dit rapport wordt verslag gedaan van bronnen- en twee oriënterende veldonderzoeken, en de bepaling van de effecten op Natura 2000-gebieden. Voorafgaand aan het veldbezoek heeft de Natuurbegraafplaats Heidepol mogelijk te kappen bomen gemarkeerd. Deze bomen zijn specifiek beoordeeld op de aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten, spechtenholen, eekhoornnesten en hun potentie als verblijfplaats voor vleermuizen en marters.

In dit rapport is een berekening van de effecten van (extra) stikstofemissie op de depositie van Natura 2000-gebieden meegenomen (supplement).

Het doel van het onderzoek is om te bepalen of de ingreep kan leiden tot overtredingen van de regels uit de Wet natuurbescherming. Als dat voor beschermde gebieden het geval is, wordt bepaald onder welke voorwaarden redelijkerwijs een vergunning kan worden verkregen of dat een Passende Beoordeling nodig is om hier antwoord op te kunnen geven. Als overtreding ten aanzien van beschermde soorten aan de orde is wordt bepaald onder welke voorwaarden redelijkerwijs ontheffing kan worden verkregen.

---

¹ Zie voor de doelstelling en regels van de Wet natuurbescherming het wettelijk kader in de bijlage.

1.2 Toetsing Wet natuurbescherming

Wet natuurbescherming (Wnb)

Op 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming in werking. De regels die toezien op bescherming van Natura 2000-gebieden zijn opgenomen in 'Hoofdstuk 2 Natura 2000-gebieden' van de Wet natuurbescherming. De verbodsbepalingen ten aanzien van beschermde soorten zijn opgenomen in 'Hoofdstuk 3 Soorten' en beschreven per beschermingsregime (zie onder). De regels voor houtopstanden zijn beschreven in Hoofdstuk 4 van de wet (zie ook Bijlage 1).

Deel 1 Natura 2000-gebieden

Deel 1 van de voorliggende rapportage beschrijft de resultaten van een verkennend onderzoek naar de effecten op Natura 2000-gebieden. De centrale vraag van deze toetsing is: bestaat er een reële kans op significante negatieve effecten op Natura 2000-gebieden of kan het optreden van significant negatieve effecten op Natura 2000-gebieden met zekerheid worden uitgesloten?

Meer in detail geeft deze rapportage antwoord op de volgende vragen:

- Welke Natura 2000-gebieden liggen binnen de invloedssfeer van het plan/project (par 2.2)?
- Wat zijn de instandhoudingsdoelen voor deze natuurgebieden (bijlage 2)?
- Welke effecten op Natura 2000-gebieden heeft het project (H4)?
- Zijn er in samenhang met andere activiteiten en plannen effecten op Natura 2000-gebieden, met andere woorden zijn er cumulatieve effecten?
- Kunnen significante effecten (inclusief cumulatieve effecten) worden uitgesloten?

De uitkomsten van het onderzoek kunnen als volgt zijn:

- Er treden met zekerheid *geen effecten* op; er zijn geen aanvullende maatregelen nodig om effecten te beperken. Wel wordt aanbevolen de conclusies van dit onderzoek aan het bevoegd gezag voor te leggen.
- *Significant negatieve effecten kunnen niet worden uitgesloten.* Voor activiteiten die (mogelijk) een significant effect hebben is een vergunning nodig, die kan worden aangevraagd op basis van een "passende beoordeling" (zie Bijlage 1) en na het doorlopen van de ADC-toets². Vooroverleg met het bevoegd gezag is noodzakelijk.
- *Er zijn (mogelijk) wel effecten, maar die zijn beperkt en zeker niet significant.* In dit geval bepaalt het bevoegd gezag of er vergunning nodig is. In de vergunningsvoorschriften kunnen maatregelen worden opgelegd om negatieve effecten te verminderen of te voorkomen. Deze maatregelen zijn niet nodig om significante effecten te voorkomen.

De effecten van het project zijn getoetst aan de instandhoudingsdoelen die voor Natura 2000-gebied Veluwe gelden (Programmadiirectie Natura 2000, 2014). Als

---

² ADC-toets: toets op Alternatieven, Dwingende reden van groot openbaar belang, Compensatie.

(significant) negatieve effecten op deze gebieden kunnen worden uitgesloten zijn effecten op verder weg gelegen gebieden op grond van de afstand eveneens uit te sluiten.

Deel 2 Beschermingsregimes soorten

Deel 2 van de voorliggende rapportage beschrijft de effecten van de uitbreiding op beschermde soorten planten en dieren in het plangebied en op welke wijze rekening moet worden gehouden met deze soorten. Als de voorgenomen ingreep leidt tot het overtreden van verbodsbepalingen betreffende beschermde soorten, zal moeten worden nagegaan of een vrijstelling geldt of dat een ontheffing moet worden verkregen.

De Wet natuurbescherming onderscheid bij de bescherming van soorten drie beschermingsregimes:

- *Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn* (Wnb § 3.1),
- *Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn* (Wnb § 3.2)³ en
- *Beschermingsregime andere soorten* (Wnb § 3.3).

Met het in werking treden van de Wet natuurbescherming is het beschermingsregime voor een aantal soorten veranderd dan wel vervallen. Ook zijn een aantal soorten beschermd die dat voorheen niet waren. Voor soorten vallend onder '*Beschermingsregime andere soorten*' kan de provincie een vrijstelling verlenen voor handelingen in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden (Wnb Art 3.10 lid 2a).

In dit rapport wordt onderscheid gemaakt in 'vogels', strikt beschermde soorten (Wnb § 3.2) en 'andere soorten' (Wnb § 3.3).

Deel 3 Houtopstanden

Bij de ingreep worden houtopstanden gekapt. Nagegaan dient te worden of de regels ten aanzien van houtopstanden zoals vermeld in Hoofdstuk 4 van de Wet natuurbescherming van toepassing zijn.

1.3 Toetsing aan het beleid voor het Gelders Natuurnetwerk

Het plangebied ligt voor een klein deel binnen het Gelders Natuurnetwerk (in vervolg GNN genoemd) en voor het overige deel binnen de Groene ontwikkelingszone (in vervolg het GO genoemd). Directe effecten op het GNN zijn daarmee vooraf niet uit te sluiten. Het toetsingskader van de NNN is daarom van toepassing.

De voorgenomen ingreep wordt getoetst aan de provinciale verordening. Alleen wanneer sprake is van een bestemmingswijziging binnen de begrenzing van het GNN

---

³ Dit betreft soorten van de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn met uitzondering van vogels. Vogels vallen onder Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn. Brochure: Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen. Ministerie van EZ, versie 1.3 december 2016.

en de Groene Ontwikkelingszone (GO) zijn de bepalingen uit de Omgevingsverordening Gelderland van toepassing. De planologische bescherming van het GNN / de GO kent geen "externe werking", dat wil zeggen ziet niet op plangebieden buiten het GNN / de GO.

Voor ingrepen binnen het GNN / de GO waarvoor een bestemmingswijziging nodig is, dient het volgende getoetst te worden:

- bestaat er een reële kans dat de voorgenomen ingreep een significant negatief effect heeft op de kernkwaliteiten, oppervlak en samenhang van het GNN en de GO?

De kernkwaliteiten die gelden binnen het GNN en de GO zijn opgenomen in de atlas Kernkwaliteiten GNN en GO en in Bijlage 5 van de Omgevingsverordening Gelderland. Hierbij gaat het niet alleen om de aanwezige natuurwaarden, maar ook om de nagestreefde natuurwaarden en de bijbehorende milieucondities. De kernkwaliteiten van het GNN en de GO zijn in de Omgevingsverordening per deelgebied uitgewerkt. Het plangebied valt binnen deelgebied 143 Papendal - Schaarsbergen. De nagestreefde natuurwaarden zijn ruimtelijk weergegeven door middel van beheertypen in het Natuurbeheerplan 2018 (Provincie Gelderland 2017).

Daarnaast zal ook gekeken worden naar indirecte effecten op de GNN zoals effecten van additionele stikstofdepositie door inrichting en gebruik en veranderingen in hydrologie.

De 'Nee, tenzij'-toets zal net als de beoordeling aan de regels ten aanzien van houtopstanden in *Deel 3* worden behandeld.

De Harderwijkerweg, de oprijlaan naar de Natuurbegraafplaats Heidepol en ook voor de uitbreiding van de natuurbegraafplaats. Links ligt het uitbreidingsgebied.

2 Plangebied en project

2.1 Uitbreiding Natuurbegraafplaats Heidepol

Plangebied en omgeving

Het plangebied betreft een trapezium-vormig perceel dat ligt ingesloten tussen de Otterloseweg aan de noordzijde, de Koningsweg aan de oostzijde en de Harderwijkerweg aan de zuidwestzijde. Aan de westzijde van het plangebied ligt de huidige Natuurbegraafplaats Heidepol, Aan de zuidkant ligt het terrein van de zorginstelling Koningsjacht en aan de noord- en oostkant bos- en heidegebieden van de Veluwe.

Het plangebied zelf omvat een agrarisch perceel dat door twee bosstroken wordt geflankeerd (langs de Otterloseweg en de Harderwijkerweg. Het in agrarisch gebruik zijnde perceel is wisselend in gebruik als grasland en akker. Het agrarisch gebruik is intensief. Het totale oppervlak is ca. 8,4 ha waarvan ca. 6,5 agrarisch. Het overige deel is bosopstand.

Het agrarisch perceel bestond in 2018 uit grasland. Het omvatte een monotone, soortenarme raaigrasvegetatie. De bosstroken langs de randen bestaan deels uit loofhoutopstanden (zomereik, beuk, Amerikaans eik) en deels gemengde opstanden (bijmenging grove den). Het agrarische perceel betreft een van de open terreinen die de ruimere omgeving van het plangebied binnen de bosopstanden voorkomen. Ze draagt bij aan de landschappelijke afwisseling in de omgeving.

Panoramafoto van het plangebied. op de voorgrond het agrarische perceel en op de achtergrond de beplanting rond de Harderwijkerweg (rechts) en de Koningsweg (links).

Open water komt niet voor binnen het plangebied. De gemiddelde grondwaterstand ligt 6 tot 15 meter onder maaiveld. Wel is er een duidelijk reliëf aanwezig waarbij langs de zuidkant sprake is van een zogenaamd droogdal en de noordzijde het hoogst ligt. Door het gebied loopt het tracé van de Oude Koningsweg welke in het terrein nauwelijks of niet meer herkenbaar is.

De huidige bestemming van het plangebied is in zijn geheel agrarisch, dus ook die van de bosstroken aan de rand van het plangebied.

Figuur 2.1 Ligging plangebied (rood omkaderd) (Esri Nederland, Community Map Contributors | Esri Nederland, beeldmateriaal.nl | Esri Nederland, Kadaster | Esri Nederland, AHN)

Iets oostelijk van het plangebied heeft de provincie Gelderland in 2012 een corridor ingericht als verbindingszone voor reptielen (zie Ottenburg *et al.*, 2012). Onder de Otterloseweg en de Koningseweg liggen kleine faunatunnels bedoeld voor kleine en middelgrote zoogdieren (tot en met das) en reptielen. Langs de Otterloseweg en de Koningseweg liggen afzonderlijke fietspaden. De Harderwijkerweg heeft een halfverharding.

Uitgang faunatunnel onder de Koningseweg.

Bosstrook langs de Otterloseweg.

Bosrand aan de westzijde van het plangebied. Te zien is o.a. veel opslag van Amerikaanse vogelkers. Tegen deze bosrand aan is het nieuwe informatie- en kantoorgebouw gepland.

Project

Voor de uitbreiding is een Inrichtings- en beheerplan opgesteld (Natuurbegraafplaats Heidepol, 2019). Figuur 2.2 geeft de inrichtschets. De kernelementen van de inrichtingschets zijn als volgt (Natuurbegraafplaats Heidepol, 2019):

- *De intimiteit van het perceel wordt verhoogd door de ontwikkeling van geleidelijke overgangen tussen open gebieden en bos aan de randen van het plangebied;*
- *Het open karakter van het plangebied wordt behouden door op het centrale deel terughoudend te zijn met nieuwe beplanting;*
- *De beleving van het open karakter van het plangebied voor zowel bezoekers als passanten wordt verbeterd zonder hierbij de intimiteit van het gebied te verliezen, door de aanleg van nieuwe wandelpaden en zichtlijnen vanuit de Koningsweg. Hiermee wordt tevens aangesloten bij de bijzondere sfeer van Heidepol;*
- *Er wordt een goede uitgangssituatie gecreëerd voor de realisatie van droge natuurtypen die typisch zijn voor Natura 2000-gebied Veluwe; namelijk heischraal grasland (habitattype H6230) en oude eikenbossen (habitattype H9190). Hierdoor wordt tevens gezorgd voor een uitbreiding en verbinding van leefgebieden van bijzondere en zeldzame soorten gebonden aan de droge natuurtypen van Natura 2000-gebied Veluwe zoals das, vliegend hert, nachtzwaluw en zandhagedis;*
- *De overgangen tussen bos en open gebieden aan de randen van het plangebied bestaan uit brede, goed-ontwikkelde mantel- en zoomvegetaties en dragen bij aan uitbreiding en verbinding van leefgebied van soorten van Natura 2000-gebied Veluwe;*
- *De beleving van het karakteristieke droogdal, Koningsweg en de oude Harderwijkerweg wordt versterkt door de specifieke situering van de aan te leggen half-verharde paden op de rand van het droogdal, de afwisseling in graslanden, mantel- en zoomvegetaties en bos en door het terugbrengen van paden op het oude tracé van de Koningsweg en oude Harderwijkerweg;*
- *De bestaande Harderwijkerweg wordt gebruikt als centrale natuurverbinding en recreatieve verbinding tussen de bestaande natuurbegraafplaats en het plangebied.*

Daarnaast wordt in het plangebied:

- *Aanleg van circa 2.500 m² houtsingels (landschapstype L01.02 Houtsingels) , bestaande uit inheems gemengd bosplantsoen;*
- *Omvorming van circa 16.500 m² soortenarm bos naar inheems gemengd loofbos met beuk, zomereik en grove den (natuurtype N15.02 Dennen-, eiken- en beukenbos);*
- *Omvorming van circa 47.000 m² agrarisch gebruikt grasland naar droog schraalland (natuurtype N11.01 Droog schraalland, met waar mogelijk de variant heischraal grasland);*

- *Aanleg van circa 13.500 m² (2 kilometer) bosranden met goed ontwikkelde mantel- en zoomvegetaties (natuurtype N11.01 Droog schraalland);*
- *Aanleg van 1.100 meter halfverharde paden van 2 meter breed;*
- *Herstel van het tracé van de oude Koningsweg (3 meter breed) over een lengte van 275 meter en Hoge Harderwijkerweg (2 meter breed) over een lengte van 290 meter, tevens in halfverharding;*
- *Realisatie van een tijdelijk informatiecentrum van maximaal 125 m² met vijf bosparkeerplaatsen in halfverharding .*

Voor het bosparkeren worden geen bomen gekapt. De parkeerplaatsen worden gerealiseerd in aansluiting op de Harderwijkerweg.

De bestemming van het gehele plangebied veranderd van 'agrarisch' in 'natuur' met een tijdelijke medebestemming 'natuurbegraven'.

Op basis van deze voornemens is de uitbreiding van de Natuurbegraafplaats Heidepol getoetst aan de Wnb.

Uitvoering van de plannen is voorzien in de periode 2019 – 2020.

Figuur 2.2 Inrichtingsschets uitbreiding Natuurbegraafplaats Heidepol .

2.2 De ligging ten opzichte van Natura 2000-gebieden

Het plangebied ligt binnen het Natura 2000-gebied Veluwe. Op enige afstand (ca. 7,75 km) ligt het Natura 2000-gebied Rijntakken. Gezien de aard van de ingreep en het plangebied en de afstand tot het Natura 2000-gebied Rijntakken zijn effecten anders dan op Natura 2000-gebied Veluwe bij voorbaat uit te sluiten. Een AERIUS-berekening zal aangeven in hoeverre additionele stikstofdepositie is te verwachten voor alle Natura 2000-gebieden.

Figuur 2.3 Ligging plangebied (rood omlijnd) ten opzicht van Natura 2000-gebied Veluwe (groen gemarkeerd). (Esri Nederland, Community Map Contributors | Esri Nederland, beeldmateriaal.nl | Esri Nederland, Kadaster | Esri Nederland, AHN).

Deel 1 Natura 2000-gebieden

3 Natura 2000-gebied Veluwe

3.1 Instandhoudingsdoelen

De kernopgaven en instandhoudingsdoelen voor Natura 2000-gebied Veluwe zijn opgenomen in bijlage 2. Het Natura 2000-gebied Veluwe is aangewezen voor inmiddels 19 habitattypen, 7 soorten van Bijlage II van de habitatrichtlijn en 10 broedvogelsoorten.

De landelijke staat van instandhouding voor de habitattypen varieert van matig tot zeer ongunstig. Voor het merendeel van de habitattypen gelden verbeterdoelen. Ook voor de soorten van Bijlage II varieert de landelijke staat van instandhouding van matig tot zeer ongunstig. Voor kamsalamander, meervleermuis en drijvende waterweegbree geldt een behoudsdoelstelling, voor de andere soorten geldt een uitbreidings- of verbeterdoelstelling. De landelijke staat van instandhouding voor wespendif, ijsvogel, zwarte specht, boomleeuwerik en roodborsttapuit is gunstig. Voor deze soorten geldt een behoudsdoelstelling. Voor de andere broedvogels is de staat van instandhouding matig tot zeer ongunstig en gelden uitbreidings- en verbeterdoelen.

Een aantal habitattypen zijn zeer gevoelig voor stikstofdepositie. Ongeveer de helft van de habitats heeft over een oppervlak van >90% een matige tot sterke overschrijding van de stikstofbelasting. De kritische depositie wordt bij deze habitats met meer dan 70 mol N/ha/jaar overschreden⁴.

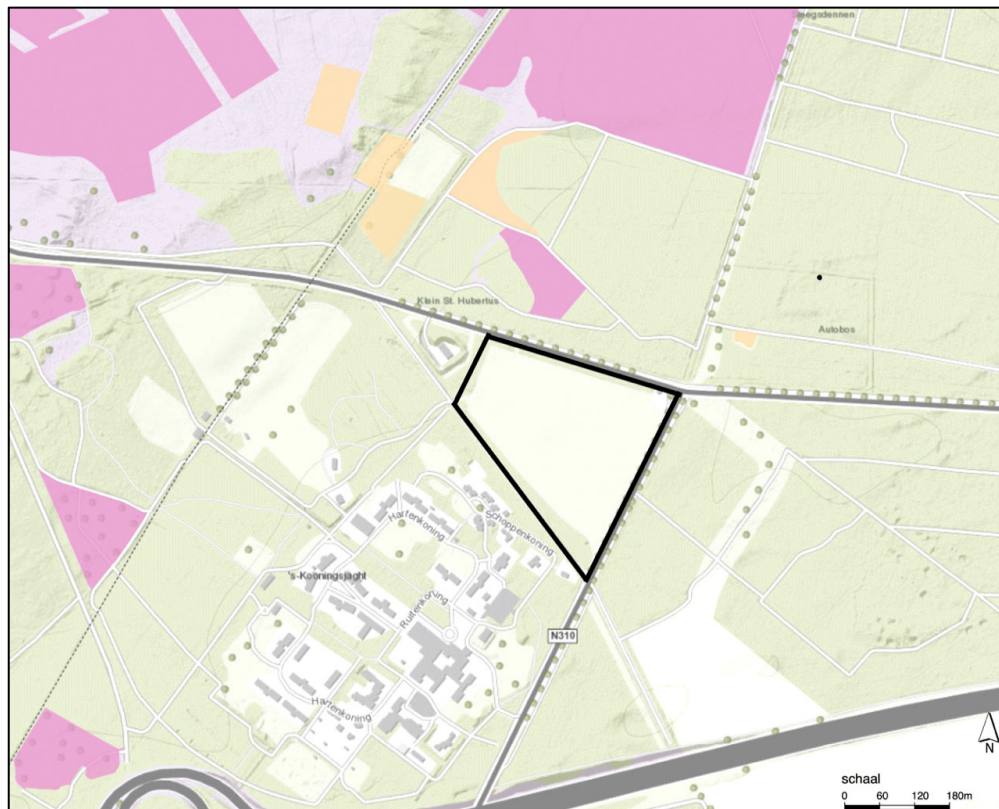
3.2 Huidige functie plangebied

Habitattypen

Uit de habitattypenkaart van de Veluwe (kaarten viewer provincie Gelderland) en de veldbezoeken van 13 augustus en 25 september 2018 blijkt dat er geen habitattypen met een instandhoudingsdoelstelling binnen het plangebied voorkomen. Zie voor een uitsnede van de habitattypenkaart figuur 3.1. De meest nabij gelegen kwalificerende habitats liggen op:

code	omschrijving	afstand (in m)
H4030	Droge heide	50
H6230	Heischrale graslanden	200
H9190	Oude eikenbossen	700

⁴ PAS-Gebiedsanalyse Natura2000-gebied 057 Veluwe dd. 26-08-2015

figuur 3.1 Ligging kwalificerende habitats Veluwe ten opzichte van het plangebied (zwart omljnd) (bron: kaarten.gelderland.nl).

Op termijn, bij vershraling en een juist beheer, heeft het agrarische perceel binnen het plangebied potenties voor de ontwikkeling van habitattypen als Droge heide en Heischrale graslanden en daarmee ook als leefgebied voor diverse kwalificerende soorten van bijlage II HR en broedvogelsoorten.

Soorten Bijlage II Habitatrichtlijn

Voor de Veluwe zijn de volgende soorten aangewezen: gevlekte witsnuitlibel, beekprik, rivierdonderpad, bittervoorn, kamsalamander, meervleermuis, drijvende waterweegbree en vliegend hert.

Geen van de soorten van Bijlage II waarvoor de Veluwe is aangewezen, komt voor in of nabij het plangebied. Open water ontbreekt binnen het plangebied en het nabij gelegen Papendal ten westen van het plangebied is een droogdal. Het gebied is daarmee ongeschikt als leefgebied voor watergebonden soorten (geflekte witsnuitlibel, beekprik, rivierdonderpad, bittervoorn, kamsalamander, drijvende waterweegbree). Meervleermuis verblijft in gebouwen, die binnen het plangebied ontbreken, en foerageert overwegend boven grotere open wateren, welke eveneens in de omgeving ontbreken. Het plangebied heeft daarom geen betekenis voor de meervleermuis. Vliegend hert heeft oude eikenstobben nodig: deze ontbreken op het terrein. Vanuit het plangebied en directe omgeving zijn geen waarnemingen bekend

(NDFD 20-12-2018).

Broedvogels

Voor de Veluwe zijn de volgende broedvogelsoorten aangewezen: wespandief, nachtzwaluw, ijsvogel, draaihals, zwarte specht, boomleeuwerik, duinpieper, roodborsttapuit, tapuit en grauwe klauwier.

Door het ontbreken van open water heeft het plangebied geen betekenis als leefgebied voor de ijsvogel. Duinpieper en tapuit kunnen inmiddels als verdwenen broedvogel van de Veluwe worden beschouwd (bron: Sovon). Van wespandief en boomleeuwerik zijn volgens het NDFD waarnemingen uit de omgeving van het plangebied bekend. Van nachtzwaluw, roodborsttapuit en zwarte specht zijn ook waarnemingen bekend uit het plangebied. Dit betrof geen broedgevallen. Het plangebied maakt daarmee deel uit van het leefgebied van wespandief, boomleeuwerik, nachtzwaluw, roodborsttapuit en zwarte specht. Er zijn geen directe broedgevallen van deze soorten binnen het plangebied de afgelopen 10 jaar bekend (bron: gegevens NDFD).

De landelijke staat van instandhouding voor de broedvogels varieert van ongunstig (o.a. tapuit, duinpieper) tot gunstig (bijlage 2).

Het leefgebied van de meeste soorten is mogelijk gevoelig voor stikstofdepositie (Broekmeyer *et al.* 2012).

4 Effecten op Natura 2000-gebieden

4.1 Mogelijke effecten en de invloedssfeer van het project

In de effectenindicator (www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/effectenindicator) is natuurbegraven niet als ingreep opgenomen. Wel de mogelijke effecten van landrecreatie op de Natura 2000-gebieden. Natuurbegraven is van extensieve aard en om die reden hooguit vergelijkbaar met extensieve vormen van landrecreatie. In bijlage 3 zijn daarom de mogelijke effecten van 'landrecreatie op de Natura 2000-gebieden opgenomen. In dit geval zal dat een 'worst case scenario' zijn omdat de recreatie die mogelijk wordt gemaakt met dit initiatief van extensieve aard is en zich beperkt tot vergroting van wandelmogelijkheden.

Het plangebied ligt binnen het in Hoofdstuk 3 besproken Natura 2000-gebied Veluwe. Hiermee zijn directe effecten als *verlies van areaal of leefgebied door ruimtebeslag of verstoring* niet op voorhand uitgesloten.

Effecten als gevolg van de volgende factoren zijn in dit oriënterend onderzoek buiten beschouwing gebleven.

Hydrologische veranderingen: de reden hiervoor is dat er geen noemenswaardige hydrologische veranderingen te verwachten zijn. De hoeveelheid en locatie van het in de bodem te infiltreren neerslagwater wijzigt niet.

Het agrarische perceel (fot vanaf de westzijde genomen) met een eenvormige soortenarme graslandvegetatie.

Verlies van areaal of leefgebied door ruimtebeslag

Habitattypen

Het plangebied blijft deel uitmaken van het Natura-2000-gebied. Enkel door de bouw van een nieuw informatie- en kantoorgebouw en de aanleg van enkele bosparkeerplaatsen vindt er een klein ruimtebeslag plaats op Natura 2000-gebied.

Binnen het plangebied komen geen kwalificerende habitattypen voor en is geen verlies aan oppervlakte beschermd habitatype. Door de nieuwe inrichting en het gebruik en beheer als natuurbegraafplaats nemen de potenties voor de ontwikkeling van beschermde habitattypen Droge Heide en Heischrale graslanden duidelijk toe. Indien er een effect op habitattypen is zal dit een positief effect zijn.

Soorten Bijlage II HR

De Veluwe is aangewezen voor de soorten gevlekte witsnuitlibel, vliegend hert, beekprik, rivierdonderpad, kamsalamander, meervleermuis en drijvende waterweegbree. Afgezien vliegend hert zijn deze soorten alle in meer of mindere mate afhankelijk van open water. Aangezien open water niet binnen het plangebied en directe omgeving voorkomt heeft het plangebied geen betekenis voor de water afhankelijke soorten. Ingrepen binnen het plangebied hebben derhalve geen effect op deze soorten

Voor vliegend hert is in § 3.2 aangegeven dat het plangebied, door het ontbreken van in betekende mate dood eikenhout en het ontbreken van waarnemingen binnen het plangebied en ruimere omgeving, geen betekenis heeft. Negatieve effecten als gevolg van inrichting en gebruik van de uitbreiding van Natuurbegraafplaats Heidepol zijn daarmee uit te sluiten. In de toekomst wanneer er een toename verwacht kan worden van dood eikenhout zal het plangebied meer potentie voor vliegend hert kunnen krijgen.

Broedvogels

Het plangebied maakt deel uit van het leefgebied van zwarte specht, wespandief, roodborsttapuit, nachtzwaluw, boomleeuwerik en draaihals. Van genoemde soorten zijn binnen het plangebied geen recente waarnemingen bekend van broedgevallen (zie o.a. NDFF). Het agrarisch gebruik binnen het plangebied verdwijnt, en hier voor in de plaats komen heide en schraallandvegetaties. Er is daarnaast een toename aan lengte houtwal, en tevens ontstaat er langs de bosrand meer (oppervlak) natuurlijke vegetatieovergangen (mantel- en zoomvegetaties). De kwaliteit als foerageer- en rustgebied wordt hiermee vergroot en de potenties voor broeden nemen toe. Het oppervlak Natura 2000-gebied neemt niet af. Het leefgebied van genoemde soorten blijft daarmee intact. Met het omzetten van het agrarische perceel naar heide en schrale en kruidenrijke vegetaties verbeteren de foerageermogelijkheden voor wespandief en boomleeuwerik. Er worden daarnaast hooguit enkele bomen gekapt. Deze bomen zijn vooraf beoordeeld op hun functie voor kwalificerende soorten. Er

worden geen nestbomen van kwalificerende soorten gekapt. Er zijn daarom geen negatieve effecten te voorzien op kwalificerende broedvogels.

Verstoring door beweging, licht en geluid gedurende de inrichting en het gebruik.

Aangezien het plangebied momenteel niet van betekenis is voor kwalificerende habitattypen en soorten van Bijlage II HR wordt op dit punt enkel ingegaan op de broedvogels waarvoor de Veluwe is aangewezen.

Met het gebruik als natuurbegraafplaats neemt de betreding van het plangebied toe. Zoals aan het begin van deze paragraaf aangegeven is dat hooguit vergelijkbaar met extensieve recreatie. Per broedvogelsoort zal hieronder worden bepaald of dit mogelijk tot verstoring kan leiden.

Zwarte specht

In de huidige situatie zal de zwarte specht zich, indien aanwezig, voornamelijk kunnen ophouden aan de randen van het plangebied. Langs deze randen liggen drukke verkeerswegen, en de toerit tot de huidige Natuurbegraafplaats Heidepol en straks ook de uitbreiding van de natuurbegraafplaats. Het gemiddelde aantal uitvaarten per dag verandert niet door de uitbreiding. Ervaring laat zien dat grafbezoek na de eerste paar jaar duidelijk terugloopt. Dit impliceert dat ondanks de uitbreiding van de capaciteit van de natuurbegraafplaats het bezoek (buiten natuurbegravenissen om) maar beperkt toeneemt. Dit bezoek wordt over een groter gebied gespreid. De nieuwe inrichting van het plangebied zorgt voor een grote afscherming van de aanliggende wegen waardoor deze minder als verstoringbron kunnen worden gezien. Meer natuurlijke bosovergangen en nieuw te ontwikkelen beplantingselementen binnen en langs de rand van het agrarisch perceel schermen de huidige bosstroken meer af voor beweging en geluid. Het is daarom niet te voorzien dat de inrichting en het gebruik van de uitbreiding van de natuurbegraafplaats leidt tot extra verstoring van de zwarte specht. Een negatief effect op de aantallen broedparen zwarte specht in Natura 2000-gebied Veluwe wordt daarom uitgesloten.

Wespendief

De wespendief komt voor in de omgeving van het plangebied. Uit het plangebied zelf zijn geen broedgevallen bekend. Het plangebied behoort wel tot het leefgebied van de wespendief. Mogelijk wordt het plangebied gebruikt als onderdeel van het foerageergebied door een broedpaar uit de omgeving. Doorgaans profiteren graafwespen en bijen van een uitbreiding van zonnige randen van zandpaden en open, lage (heide)vegetaties. Meer structuur kan dus juist een positief effect hebben op de beschikbaarheid van voedsel voor de wespendief. Daarentegen kan een toename van bezoekers aan het terrein nadelig zijn voor de rust binnen het plangebied. Evenwel blijft het plangebied onverminderd onderdeel van het potentiële foerageergebied van de wespendief. Een negatief effect op de aantallen broedparen wespendief in Natura 2000-gebied Veluwe wordt daarom uitgesloten.

Nachtzwaluw

De nachtzwaluw is een nachtactieve vogel van open en half open heide- en bosterreinen. De soort leeft van vliegende, nachtactieve insecten (Cleere & Nurney, 1998). Het plangebied voldoet in meer of mindere mate aan de eisen van 'nachtzwaluw-habitat'. Na inrichting zal het plangebied in grotere mate voldoen aan de eisen van 'nachtzwaluw-habitat'. 'Dagrusten' vindt vaak plaats in besloten bos op 3-5 meter hoogte in een den, maar nooit al te ver van het open jachtterrein dat gedurende de nacht wordt gebruikt om te foerageren, te baltsen etc. (Van Kleunen et al., 2007). De bosstroken langs de rand van het plangebied blijven behouden en krijgen een meer natuurlijke overgang naar opengebieden. Binnen de bestaande bosstroken worden geen paden aangelegd. Dagrust blijft dus verzekerd. Na zonsondergang wanneer nachtzwaluw actief wordt is de natuurbegraafplaats voor publiek gesloten. Verstoring is daarmee uitgesloten. De inrichting en het beheer hebben een positieve invloed op het foerageergebied van de nachtzwaluw. Een negatief effect op de aantallen broedparen nachtzwaluw in Natura 2000-gebied Veluwe wordt daarom uitgesloten.

Boomleeuwerik

De boomleeuwerik komt als broedvogel op de Veluwe voor in open terreinen zoals heidevelden en ruime open plekken met heide in bos, maar altijd met de component 'open zand' als zijnde nadrukkelijk aanwezig in het habitat. Open zand ontbreekt binnen het plangebied. Waarnemingen van boomleeuwerik zijn enkel bekend van de heidegebieden in de omgeving van het plangebied. Verstoring is daarmee uitgesloten. Een negatief effect op de aantallen broedparen boomleeuwerik in Natura 2000-gebied Veluwe wordt daarom uitgesloten.

Draaihals

De draaihals prefereert overgangshabitat tussen gevarieerde heidevelden met een groot aandeel open zand (mieren = voedsel) en grillige bosranden waar berkenopstand domineert. Momenteel ontbreekt dat in belangrijke mate in het plangebied. Draaihals is niet bekend uit het plangebied of de directe omgeving. De nieuwe inrichting beantwoordt in veel grotere mate aan het voorkeurs habitat voor de draaihals. Het is daarom niet te voorzien dat de inrichting en het gebruik van de uitbreiding van de natuurbegraafplaats leidt tot extra verstoring van de draaihals. Een negatief effect op de aantallen broedparen draaihals in Natura 2000-gebied Veluwe wordt daarom uitgesloten.

Duinpieper

De duinpieper was in Nederland een typische broedvogel van zuivere stuifzanden en is inmiddels al jarenlang als broedvogel uit Nederland verdwenen. Negatieve effecten zijn daarmee uit te sluiten.

Ijsvogel

De ijsvogel is afhankelijk van visrijk water en komt in het plangebied – door het ontbreken van water – niet voor. Negatieve effecten zijn daarmee uit te sluiten.

Tapuit

De tapuit is laatste jaren verdwenen als broedvolgel van de Veluwe. Negatieve effecten zijn daarmee uit te sluiten.

Roodborsttapuit

De roodborsttapuit is een soort van relatief open biotopen als uitgestrekte heidevelden, kale duinen en kleinschalig open cultuurlandschap. De soort is vastgesteld in de directe nabijheid van het plangebied. Net als bij de zwarte specht zal de herinrichting er toe leiden dat aanliggende wegen als verstoringbron minder van invloed zullen zijn. Inrichting maakt het gebied iets kleinschaliger en geeft meer mogelijkheden voor de soort om zich ongestoord binnen het plangebied te bewegen. Het is daarom niet te voorzien dat de inrichting en het gebruik van de uitbreiding van de natuurbegraafplaats leidt tot extra verstoring van de roodborsttapuit. Een negatief effect op de aantallen broedparen roodborsttapuit in Natura 2000-gebied Veluwe wordt daarom uitgesloten.

Grauwe klauwier

De grauwe klauwier bewoont half open, kleinschalige landschappen met relatief grote en specifieke variatie: op de Veluwe broedt de soort vooral op verruigde kap- en brandvlakten, open berkenbos of schrale heide met opslag, doorgaans onder vochtige omstandigheden (= groter voedselaanbod), bijvoorbeeld nabij vennen welke niet binnen of nabij het plangebied voorkomen. De soort is nooit vastgesteld noch te verwachten in of nabij het plangebied. Negatieve effecten zijn daarmee uit te sluiten.

Verlies van samenhang van het areaal/leefgebied oftewel versnippering.

Aangezien het plangebied momenteel niet van betekenis is voor kwalificerende habitattypen en soorten van Bijlage II HR is er geen sprake van versnippering of verlies van samenhang van leefgebied van kwalificerende soorten en habitats.

Sterfte

Het plangebied is mogelijk enkel van betekenis als rust en foerageergebied voor een aantal broedvogelsoorten. Sterfte als gevolg van uitvoering van de uitbreiding van de natuurbegraafplaats Heidepol van soorten van Bijlage II HR is op voorhand uit te sluiten.

Gezien de aard van de ingreep en de aard van het gebruik van het gebied en het ten alle tijden ontzien van mogelijke nestplaatsen van broedvogels is het uitgesloten dat door de uitbreiding van de Natuurbegraafplaats Heidepol sprake is van sterfte van broedvogels die aangewezen zijn voor de Veluwe.

Emissie en depositie van schadelijke stoffen

In § 4.2 wordt ingegaan op de mogelijke effecten als gevolg van bodemverstoring en het vrijkomen van schadelijke stoffen als gevolg van de activiteit 'natuurbegraven'.

De uitstoot van stikstofoxiden door de bij de inrichting in te zetten werktuigen is middels een AERIUS-berekening in beeld gebracht. Tevens is de AERIUS-berekening in beeld gebracht wat de additionele stikstofdepositie is binnen Natura 2000-gebied. De inrichtingswerkzaamheden zijn tijdelijk. In paragraaf 4.3 worden effecten als gevolg van stikstofdepositie nader toegelicht.

4.2 Bepaling effecten bodemverstoring en gebiedsvreemde stoffen

In 2017 heeft Natuurmonumenten onderzoek laten verrichten naar mogelijke effecten van natuurbegraven op natuur (De Vries. *et al.*, 2017). Dit onderzoek is mede uitgevoerd op de bestaande natuurbegraafplaats Heidepol. Met name is gekeken naar de effecten op grasland en op bosvegetaties. In het veld is daarbij gemeten hoe groot de bodemverstoring is en hoe groot de verstoring van de oppervlakte rond het graf is. Daarnaast zijn vegetatieopnamen gemaakt op graven van 2 tot 5 jaar oud en zijn bodemonsters genomen om pH, NO₃, NH₄, Ca, Mg, P_{tot}, en N_{tot} te bepalen. Analyses lieten een eensluidend beeld zien: op Natuurbegraafplaats Heidepol zijn de verschillen tussen de opnamen op de graven en de controleplots niet significant. Dat geldt voor zowel de vegetatieopnamen als voor de bodemanalyses. De conclusie wordt getrokken dat het natuurbegraven op de huidige Natuurbegraafplaats Heidepol vooralsnog geen blijvend negatieve invloed op de vegetatie heeft, niet in de bossen en niet in de nog jonge graslanden.

In aanvulling op het onderzoek van De Vries *et al.* heeft het onderzoeksbureau B-WARE in 2018 een aanvullend onderzoek gedaan naar 'de effecten van graven en natuurbegraafplaatsen op de bodem, water en natuur'. Hierbij is tevens veldonderzoek uitgevoerd naar grondwater- en bodemkwaliteit en naar bodemleven. Onderzoek is gedaan op meerdere natuurbegraafplaatsen in Gelderland. Conclusies per deelaspect van dit onderzoek zijn:

Bodem en bodemstructuur:

- De meer oppervlakkige bodemvorming en humusprofiel hersteld zich in de loop van decennia
- vergraven van oude bosbodems (> 100 jaar niet geroerd) wordt afgeraden

bodemleven en vegetatie:

- het effect op bodemleven in zandbodems is gering
- vergraven kan zelfs leiden tot verrijking van het bodemleven
- de invloed op vegetatie is in het algemeen beperkt en hoeft niet per definitie negatief te zijn
- bodemschimmels herstellen zich na het begraven

voedingsstoffen:

- effecten zijn enkel mogelijk te verwachten als het aantal natuurbegravenissen hoger ligt dan 50 per jaar per hectare

medicijnresten:

- de inschatting is dat natuurgraven nauwelijks het grondwaterbelasten met medicijnresten

De algemene conclusies (op basis van bekende literatuur en voorhanden zijnde veldonderzoek) zijn:

- de negatieve effecten lijken beperkt
- de kans op verslechtering van de kwaliteit van grondwater is minimaal
- effecten op flora en fauna zijn beperkt en tijdelijk van aard
- er zal altijd een zeker mate van bodemverstoring optreden maar omvang van het negatieve effect daarvan is afhankelijk van de vraag of er al eerder bodemverstoring is opgetreden.

In eerder onderzoek naar de effecten van natuurbegraven geven De Molenaar *et al.* (2009) aan dat “het niet is te verwachten dat als gevolg van begraven normoverschrijdende gehalten ontstaan in het grondwater”. De Molenaar concludeert dit op basis van een RIVM onderzoek naar grondwaterverontreinigingen nabij begraafplaatsen.

Voor het vrijkomen van stoffen die als vermestend worden beschouwd (stikstof, fosfaat) geven Molenaar *et al.* aan dat hiervan enkel effecten zijn te verwachten als deze stoffen vrijkomen in de wortelzone van de aanwezige vegetatie. De minimaal verplicht aan te houden begraafdiepte bij wet vastgelegd ligt ruim beneden de wortelzone van kruid- en grasachtige vegetaties. De stoffen die uit ontbindende stoffelijke resten vrijkomen, blijven daarom vrijwel buiten bereik van kruiden- en heidevegetaties hebben.

Bomen wortelen dieper dan de verplichte minimum begraafdiepte. Vermestende stoffen zijn daarom in potentie beschikbaar voor houtopstanden. Indien echter begraven wordt buiten bereik van het wortelstelsel van houtopstanden (bomen, struiken) zullen na begraven vrijkomende vermestende stoffen ook niet van invloed zijn op houtopstanden. De uitgangspunten van natuurbegraafplaats Heidepol en het werkprotocol van Natuurbegraafplaats Heidepol geven aan dat wortelstelsels van bomen niet beschadigd mogen worden. Praktisch gezien betekent dit begraven buiten de kroonprojectie van bomen en dat er enkel natuurgraven worden gerealiseerd buiten de kwetsbare wortelzone. Middels het werkprotocol wordt dit voorgeschreven en ook op toegezien.

De Molenaar *et al.* (2009) concluderen dat de kans op een noemenswaardig of significant negatief effect op flora en vegetatie volgens de regels van natuurbegraven, bij begraven buiten de kroonprojectie van bomen, als vrijwel verwaarloosbaar mag worden beschouwd.

Conclusie effect

In dit geval zal natuurbegraven voornamelijk beperkt blijven tot het huidige agrarisch perceel. Door het agrarische gebruik van dit perceel en de ontginning van de heide en bosopstanden op dit perceel in de periode 1950 -1965 is de toplaag van de bodem zeker tot 1 meter beneden maaiveld geroerd en is daar geen sprake meer van een oorspronkelijke bodemopbouw. Door het relatief korte periode van agrarisch gebruik en de moderne landbouwtechniek (gebruik kunstmest) die daarbij zijn toegepast is evenmin sprake van een dikke, goed ontwikkelde eerdlaag zoals op oude essen / enken. Het effect van een mogelijke bodemverstoring als gevolg van het gebruik als

natuurbegraafplaats is daarom beperkt.

Gezien bovenstaand onderzoek en de aard van het uitbreidingsgebied kan daarnaast geconcludeerd worden dat vermessing en uitspoeling van meststoffen en gebiedsvreemde stoffen geen rol zal spelen en niet tot negatieve effecten zal leiden.

4.3 Bepaling van effecten van stikstofdepositie

De stikstofdepositie als gevolg van de inrichting en het gebruik van het uitbreidingsgebied Heidepol als natuurbegraafplaats is berekend met behulp van het rekenprogramma AERIUS. Dit programma is onderdeel van het Programma Aanpak Stikstof (PAS). Door een recente uitspraak van de Raad van State (29 mei 2019) is de PAS zelf buiten werking gesteld. De rekentool AERIUS blijft echter een geëigend middel om de stikstofdepositie te berekenen. In de berekening is ook een verschilberekening uitgevoerd waarbij de uitstoot en depositie van het huidige gebruik (landbouwkundig) in mindering wordt gebracht. Het huidige gebruik komt immers te vervallen en daarmee ook de uitstoot en depositie als gevolg van het huidige gebruik. Voor inrichting en gebruik zijn twee aparte berekeningen uitgevoerd. Voor de details van de berekeningen en resultaten wordt verwezen naar het supplement bij deze rapportage.

Voor de habitattypen van Bijlage I van de Habitatrichtlijn en leefgebieden van soorten zijn kritische depositiewaarden (KDW) vastgesteld voor de depositie van stikstof. De KDW van een aantal habitattypen en leefgebieden wordt in de huidige situatie al overschreden (PAS gebiedsanalyse). Een te hoge stikstofdepositie leidt tot verzuring en vermessing. Bij elke toename van stikstofdepositie in deze gebieden dient beoordeeld te worden of significant negatieve effecten uitgesloten kunnen worden.

Als gevolg van de inrichting van de beoogde uitbreiding van Natuurbegraafplaats Heidepol is sprake van extra stikstofemissie op een locatie waar het activiteitsniveau (verkeer, bedrijvigheid) in de huidige situatie (referentiesituatie) gemiddeld is. Als gevolg van het stoppen van het huidige gebruik is er echter ook sprake van een afname van stikstofemissie. Beide effecten worden tegen elkaar afgewogen. Bronnen van bestaande NO_x/NH₃ emissie zijn met name de verkeersgeneratie (lokale wegen, A12 / A50 op korte afstand). Daarnaast spelen ook landbouw en emissies bij woningen en bedrijven ten gevolge van het verstoken van brandstoffen (cv's etc.) een rol.

Natura 2000-gebied Veluwe

De bijdrage van voornoemde ontwikkeling is maximaal 0,56 mol N/ha/jaar (supplement AERIUS rapport). Een toename wordt berekend voor maximaal 6 hexagonen. Bij de verschilberekening waarbij de huidige uitstoot door het landbouwkundige gebruik in mindering wordt gebracht blijkt het eindresultaat van de berekening negatief. Voor geen enkel habitatype of type leefgebied wordt gedurende de inrichtingsfase een toename van stikstofdepositie berekend. Voor de habitattypen

H9190 Oude eikenbossen, H4030 Droge heiden en H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm en de leefgebieden Lg14 Eiken- en beukenbos van lemige zandgronden, Lg13 Bos van arme zandgronden en L4030 Droge heiden wordt een afname van 0.05 mol N/ha/jr berekend.

Negatieve effecten als gevolg van de inrichting van de uitbreiding van de Natuurbegraafplaats Heidepol zijn daarmee uit te sluiten. De inrichting draagt bij aan het verlagen van de stikstofemissies en deposities binnen het Natura 2000-gebied Veluwe. In het supplement zijn kaarten voortkomend uit de AERIUS-berekening opgenomen waarop te zien is in welk gebied er sprake is van een afname van stikstofdepositie.

Voor de gebruiksfase is een vergelijkbare berekening gemaakt. Extra verkeersbewegingen samenhangend met het gebruik van de uitbreiding van Natuurbegraafplaats (zie hiervoor Goudappel – Coffeng, 2019) leiden maximaal tot 0,12 mol N/ha/jr in enkele hexagonen direct langs de rijroutes. Bij de verschilberekening waarbij de huidige uitstoot door het landbouwkundige gebruik in mindering wordt gebracht blijkt het eindresultaat van de berekening negatief. Voor geen enkel habitatype of type leefgebied wordt gedurende de gebruiksfase een toename van stikstofdepositie berekend. Voor de habitatypen H9190 Oude eikenbossen, H4030 Droge heiden en H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm en de leefgebieden Lg14 Eiken- en beukenbos van lemige zandgronden, Lg13 Bos van arme zandgronden en L4030 Droge heiden wordt een afname van 0.05 of 0,06 mol N/ha/jr berekend.

Negatieve effecten als gevolg van het gebruik van de uitbreiding van de Natuurbegraafplaats Heidepol zijn daarmee uit te sluiten. De inrichting draagt bij aan het verlagen van de stikstofemissies en deposities binnen het Natura 2000-gebied Veluwe. In supplement zijn kaarten voortkomend uit de AERIUS-berekening opgenomen waarop te zien is in welk gebied er sprake is van een afname van stikstofdepositie.

Overige gebieden

Voor de verder weg gelegen Natura 2000-gebieden wordt geen extra bijdrage van de uitbreiding van Natuurbegraafplaats Heidepol aan de stikstofdepositie berekend. Effecten op alle overige gebieden als gevolg van veranderingen in stikstofdepositie zijn dan ook uitgesloten.

4.4 Conclusies effecten beschermde gebieden

Op grond van veldonderzoek in augustus en september 2018 en bronnenonderzoek, wordt geconcludeerd dat

1. Directe effecten als gevolg van de uitbreiding van de Natuurbegraafplaats Heidepol in de vorm van verlies van areaal of leefgebied door ruimtebeslag of verstoring door mechanische effecten zijn niet aan de orde.

2. Indirecte effecten als gevolg van de uitbreiding van de Natuurbegraafplaats Heidepol als versnippering, verdroging, verstoring en verontreiniging zijn niet aan de orde.
3. De uitbreiding van de Natuurbegraafplaats Heidepol zal leiden tot een afname van depositie van stikstof in Natura 2000-gebied Veluwe.
4. De uitbreiding van de Natuurbegraafplaats Heidepol leidt niet tot negatieve beïnvloeding van de bodem en van de grondwaterkwaliteit. Effecten op instandhoudingsdoelen voor habitats of leefgebieden van soorten daardoor zijn uitgesloten.

Op grond van de in dit rapport gepresenteerde objectieve gegevens zijn negatieve effecten als gevolg van de uitbreiding van de Natuurbegraafplaats Heidepol op de instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebieden uitgesloten.

Cumulatieve effecten

Omdat er geen effecten zijn, is het niet nodig naar cumulatieve effecten onderzoek te doen.

Passende beoordeling

Omdat er geen effecten zijn, is het uitgesloten dat er significante effecten zijn. Omdat er geen sprake zal zijn van een verslechtering van habitattypen of leefgebieden of significante verstoring van aangewezen soorten wordt een passende beoordeling niet nodig geacht.

N.B. De beoordeling van de noodzaak voor een vergunning ligt bij het bevoegd gezag. De conclusie van Bureau Waardenburg heeft geen rechtskracht.

Vervolgonderzoek

De conclusies in dit rapport ten aanzien van Natura 2000-gebieden zijn gebaseerd op voldoende beschikbare en actuele informatie. Er zijn geen hiaten in kennis geconstateerd die van invloed kunnen zijn op de conclusies. De conclusies geven dan ook geen aanleiding voor vervolgonderzoek.

Deel 2 Beschermde soorten

5. Betekenis van het plangebied voor beschermde soorten planten en dieren

5.1 Relevante soorten

Uit bronnenonderzoek (NDFF geraadpleegd op 20 augustus 2018) en twee oriënterende veldonderzoeken blijkt dat het plangebied ongeschikt is voor de in de regio voorkomende vissen. Dit omdat permanent openwater ontbreekt. Deze soortgroep wordt daarom verder niet behandeld.

Het plangebied is in potentie wel geschikt voor diverse soorten dieren. Het plangebied bevat voor deze soorten (in potentie) geschikt habitat, zoals bos en grasland. Van das, eekhoorn, edelhert, boommarter, steenmarter, adder, gladde slang, ringslang, hazelworm, zandhagedis, levendbarende hagedis en een aantal vleermuissoorten zijn recente waarnemingen bekend uit de NDFF. De functie van het plangebied voor deze soorten wordt besproken in de volgende paragraaf.

5.2 Betekenis van het plangebied relevante beschermde soorten

5.2.1 Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn⁵

Vogels met jaarrond beschermde nestplaats

Van het plangebied en directe omgeving zijn waarnemingen bekend van buizerd en havik. Er zijn geen waarnemingen van nesten van deze soorten binnen het plangebied bekend. Op wat grotere afstand van het plangebied zijn waarnemingen gedaan van sperwer, boomvalk en ransuil. De waarnemingen van boomvalk en havik zijn met name gedaan op het terrein van de zorginstelling Koningsjacht. Bomen die als mogelijk te kappen worden aangemerkt zijn voorafgaand aan het veldwerk gemarkeerd. Deze bomen zijn bij het veldbezoek van september uitvoerig gecontroleerd op het mogelijk voorkomen van jaarrond beschermde nesten. Deze zijn niet aangetroffen in betreffende bomen. Het voorkomen van jaarrond beschermde nesten in, middels individuele bomenkap aan te passen bosopstanden, kan hiermee worden uitgesloten. Het plangebied maakt als foerageer- en rustgebied wel deel uit van het leefgebied van buizerd, havik, sperwer, boomvalk en mogelijk ook ransuil.

Voor soorten als ooievaar, grote gele kwikstaart, huismus, gierzwaluw, kerkuil, steenuil

---

⁵ Op grond van door het ministerie van EZ verstrekte handreikingen worden nesten van de volgende soorten als jaarrond beschermde nestplaatsen beschouwd: boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismus, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespandief, zwarte wouw.

en slechtvalk ontbreekt geschikt broedhabitat. Het voorkomen van nesten van deze soorten kan bij voorbaat worden uitgesloten. Oehoe en zwarte wouw zijn niet bekend uit de regio. Ook het voorkomen van nestplaatsen van deze soorten kan worden uitgesloten. Voor geen van deze soorten vormt het plangebied een wezenlijk onderdeel van hun leefgebied.

5.2.2 Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Ongewervelden

In § 4.1 en 4.2 is de betekenis van het plangebied voor en het effect van de uitbreiding van de natuurbegraafplaats op vliegend hert behandeld. Conclusie is daarbij dat het plangebied geen functie heeft voor het voorkomen van vliegend hert en effecten derhalve uitgesloten zijn

Voor overige ongewervelden opgenomen in Bijlage II HR heet het plangebied geen functie wegens het ontbreken van geschikt habitat / leefgebied.

Amfibieën,

Rugstreepad is enkel vanuit de ruimere omgeving van het plangebied bekend, binnen het Nationaal Park Hoge Veluwe (NPHV). Voorplantingsplaatsen ontbreken in het plangebied en omgeving. Het plangebied kan zodoende enkel mogelijk dienen als landhabitat voor rugstreepad. Bosgebied behoort niet tot de voorkeursbiotopen van rugstreepad en gezien het intensieve agrarische gebruik van het landbouwperceel is dit perceel ook niet geschikt als landhabitat voor rugstreepad. Op basis hiervan wordt geoordeeld dat het plangebied geen wezenlijk betekenis heeft voor rugstreepad en de soort niet voorkomt binnen het plangebied.

Reptielen,

Er zijn waarnemingen bekend van gladde slang en zandhagedis in de directe omgeving van het plangebied.

Gladde slang

Gladde slag is volgens het NDFF eenmalig aangetroffen op enige afstand van het plangebied ten noorden van de Otterloseweg in een heide terrein op het NPHV. Gezien de aard van het plangebied behoort het plangebied zeker niet tot het voorkeurshabitat van de gladde slang. Onder de huidige omstandigheden is gladde slang niet te verwachten binnen het plangebied. Na herinrichting tot natuurbegraafplaats zal het plangebied wel meer geschikt worden als leefgebied voor de gladde slang.

Zandhagedis

Zandhagedis is bekend van de huidige natuurbegraafplaats Heidepol. Zij komt daar voor in de open grazige delen van het terrein. Binnen het plangebied is de soort echter niet bekend. Gezien de aard en het huidige gebruik van het plangebied (intensief agrarisch) valt niet te verwachten dat de soort ook binnen het plangebied voor de uitbreiding voorkomt.

Oostelijk van de Koningsweg heeft de provincie Gelderland een corridor voor reptielen aangelegd / ingericht. Het plangebied kan bij een juiste inrichting en beheer en met een functionele faunapassage voor reptielen onder de Koningsweg in potentie een verbindende functie gaan vormen voor de populatie zandhagedis op de huidige natuurbegraafplaats en deze verbindingszone.

Grondgebonden zoogdieren

Voor grondgebonden zoogdieren opgenomen in Bijlage II HR heet het plangebied geen functie wegens het ontbreken van geschikt habitat / leefgebied.

Vleermuizen

Uit de ruime omgeving van het plangebied zijn waarnemingen bekend van de volgende vleermuissoorten: franjestaart, gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, laatvlieger, meervleermuis, rosse vleermuis en watervleermuis.

Vanwege het ontbreken van open water heeft het plangebied geen functie voor watervleermuis en meervleermuis. Voorkomen van deze soorten binnen het plangebied kan worden uitgesloten.

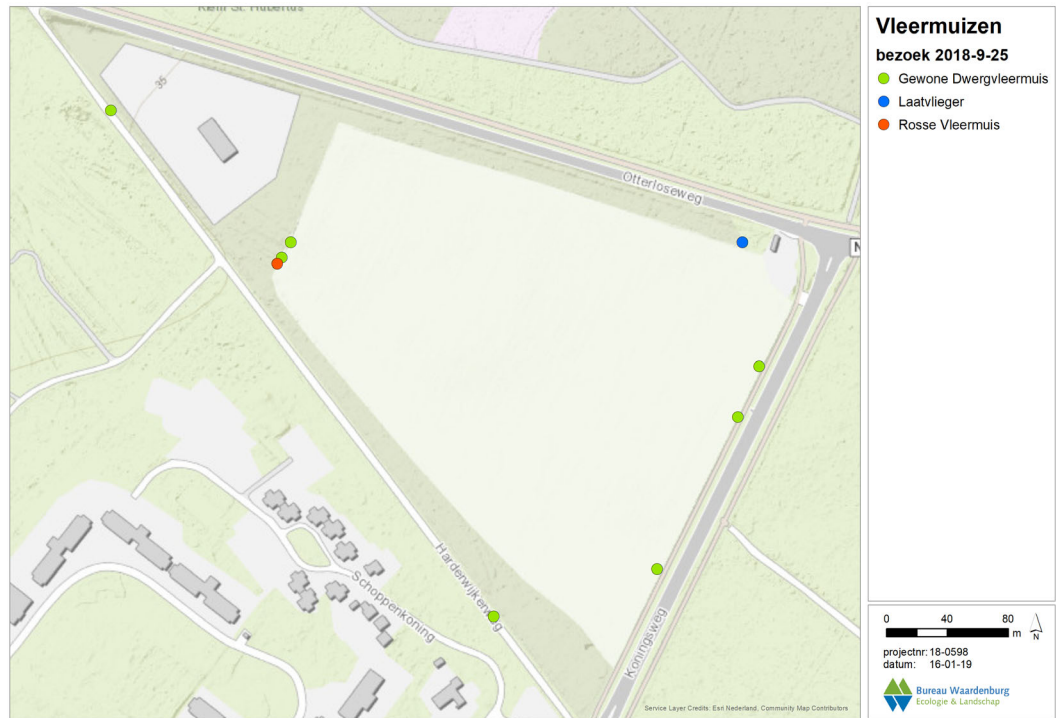
Gewone dwergvleermuis en laatvlieger zijn in Nederland typische gebouwbewonende vleermuizen. Aangezien gebouwen binnen het plangebied ontbreken zullen er van deze soorten ook geen verblijfplaatsen binnen het plangebied voorkomen. Het plangebied kan wel dienen als foerageergebied voor deze soorten.

Franjestaart, gewone grootoorvleermuis en rosse vleermuis zijn wel boombewonende vleermuissoorten.

Om een indruk te verkrijgen in hoeverre het plangebied een functie kan hebben voor vleermuizen is bij het veldbezoek in september 2018 's avonds bij de plaatsen waar mogelijk bomen worden gekapt (omvormingsbeheer) en paden moeten komen met een batdetector de vleermuisactiviteit in beeld gebracht. Figuur 5.1 geeft een overzicht van de waarnemingen. Bij het veldbezoek zijn gewone dwergvleermuis, laatvlieger en rosse vleermuis waargenomen. Rosse vleermuis betrof een overvliegend exemplaar. Gewone dwergvleermuis en laatvlieger werden foeragerend waargenomen. Het veldbezoek leverde geen aanwijzingen op voor het mogelijk voorkomen van verblijfplaatsen van vleermuizen binnen het plangebied.

Geconcludeerd kan worden dat het plangebied zeker een functie heeft als foerageergebied voor gewone dwergvleermuis en laatvlieger. Deze soorten zullen echter geen verblijfplaatsen hebben binnen het plangebied.

Er zijn geen aanwijzingen dat het plangebied van betekenis is voor verblijfplaatsen van boombewonende vleermuissoorten (franjestaart, gewone grootoorvleermuis, rosse vleermuis).

Figuur 5.1 Waarnemingen vleermuizen bij veldbezoek 25 september 2018

Bomen met markering (witte band). De gemarkeerde bomen betroffen voornamelijk kleine exemplaren.

5.2.3 Beschermingsregime andere soorten

Planten

Vanuit de omgeving van het plangebied is het voorkomen van de dennenorchis bekend. Dennenorchis groeit in het binnenland meestal, maar niet exclusief, in mosrijke naaldbossen. Groeiplaatsen zijn wel enigszins vochtig (www.verspreidingsatlas.nl). De bosvegetaties binnen het plangebied zijn als droog te karakteriseren. De grondwaterspiegel ligt 6 meter of meer beneden maaiveld. Binnen het plangebied komen daarom geen echt geschikte groeiplaatsen voor. Het voorkomen van dennenorchis binnen het plangebied wordt uitgesloten.

Voor andere beschermde plantensoorten heeft het plangebied evenmin een functie. Hiervoor ontbreken de juiste groeiplaatscondities of het juiste beheer (agrarische perceel).

Ongewervelden

Door het ontbreken van de juiste habitats / biotopen en het ontbreken van de juiste waardplanten heeft het plangebied geen functie voor beschermde ongewervelden.

Amfibieën

Open water en daarmee voorplantingsplaatsen voor amfibieën ontbreekt in het plangebied en omgeving. Het plangebied vormt hooguit marginaal landhabitat voor gewone pad. De soort staat op de provinciale lijst waarvoor vrijstelling is gegeven voor overtreding van verbodsbepalingen van de Wnb bij ruimtelijke ingrepen.

Reptielen

Naast de al genoemde zandhagedis en gladde slang zijn uit de omgeving levendbarende hagedis, hazelworm, ringslang en adder bekend.

Van adder is de waarneming van 1 dood juveniel exemplaar bekend langs de Otterlose weg. Mogelijk betreft het een faunaslachtoffer van het verkeer op die weg; de soort komt op verschillende locaties in het NPHV voor. De adder is in zijn gehele verspreidingsgebied een bewoner van halfopen tot open leefgebieden, met een rijke vegetatiestructuur. Hij heeft een voorkeur voor gebieden met overgangen van droog naar vochtig. De adder is een vochtminnende soort (www.nederlandsesoorten.nl). Het plangebied is uitgesproken droog. Het zal dus voor de adder hooguit marginaal habitat vormen. Dit geldt eveneens voor ringslang. Open water vormt onlosmakelijk een onderdeel van het leefgebied van de ringslang. Daarnaast voedt de ringslang zich voornamelijk met amfibieën die goeddeels in het plangebied ontbreken. Het plangebied heeft daarom hooguit zeer marginaal functie als onderdeel van het leefgebied van adder en ringslang.

Van hazelworm zijn meerdere waarnemingen bekend uit het plangebied (NDFF). Het plangebied vormt daarmee zeker onderdeel van het leefgebied van de hazelworm. Het voorkeurshabitat van de hazelworm bestaat uit enigszins vochtige, met dichte

vegetatie bedekte gebieden. De soort komt voor in bossen, bosranden, heide, houtwallen, struwelen, spoor- en wegbermen (www.nederlandsesoorten.nl). In dit geval zullen met name de bosranden en de greppels langs wegen en rond het agrarische perceel het meest geschikte habitat voor hazelwormen vormen.

Van levendbarende hagedis zijn enkel op ruimere afstand van het plangebied enkele waarnemingen bekend uit de rand van een heidegebied. De soort heeft een vrij brede habitatkeus met een zekere voorkeur voor wat meer vochtige habitats of althans habitat waar ook water in voorkomt. Vaak is er een voorkeur voor overgangszones zoals tussen heide en struweel. Een bepaalde mate van structuurrijkdom is wenselijk (www.nederlandsesoorten.nl). Het plangebied is uitgesproken droog en de overgang tussen lage en hoge vegetaties is heel abrupt en sterk waardoor er maar beperkt sprake is van structuurrijkdom. Heide ontbreekt. Het plangebied vormt daarmee slechts zeer marginaal habitat voor de levendbarende hagedis. Het voorkomen van de soort wordt daarom uitgesloten.

Grondgebonden zoogdieren

Uit het plangebied en nabije omgeving zijn recente waarnemingen bekend van das, boommarter, steenmarter, eekhoorn, edelhert, ree, vos, konijn, egel, muizen (NDF, waarneming.nl). Van wild zwijn zijn er geen recente waarnemingen bekend. De soort kan echter niet worden uitgesloten. Bij de inrichting van de uitbreiding Heidepol wordt gewerkt conform een ecologisch werkprotocol.

Das

Op de bestaande natuurbegraafplaats Heidepol is een dassenburcht aanwezig. Het uitbreidingsgebied voor de natuurbegraafplaats behoort zeker tot het leefgebied van dassen. Het agrarische perceel is daarbij met name foerageergebied. Het belang daarvan als foerageergebied is mede afhankelijk van het gewas dat wordt geteeld en daarom wisselend. Door het uitgesproken droge karakter, lage grondwaterstanden en het ontbreken van dikke humuslagen zal het aanbod regenwormen binnen het plangebied beperkt zijn. In het huidige agrarische perceel konden bij de veldbezoeken in augustus en september geen dassenwissels of mestputjes worden vastgesteld. Vaste looproutes lijken te ontbreken.

Aan de oostzijde onder de Koningsweg ligt een faunatunnel en aan de westzijde onder de Otterloseweg, daar waar de Harderwijkerweg op de Otterloseweg uitkomt, eveneens. Beide faunatunnels zijn geschikt voor das en zijn opgenomen in een monitoringsonderzoek van de provincie Gelderland. Resultaten van dit onderzoek geven aan dat de tunnel onder de Otterloseweg in 2018 incidenteel werd gebruikt door das. Bij de tunnel onder de Koningsweg is in 2018 geen gebruik door dassen vastgesteld. Dit is in overeenstemming met het ontbreken van vaste dassenwissels aldaar.

Boommarter, eekhoorn

Van beide soorten zijn waarnemingen bekend binnen het plangebied. Voor beide soorten zijn in potentie ook verblijfplaatsen binnen het plangebied aanwezig. Voor

beide soorten vormen met name de bosstroken langs de rand van het uitbreidingsgebied ook leefgebied. Eventueel te kappen bomen waren voorafgaand aan de veldbezoeken gemarkeerd door initiatiefnemer. De gemarkeerde bomen zijn zorgvuldig gecontroleerd op het voorkomen van nesten en holtes. Hierbij zijn in de gemarkeerde bomen geen nesten of verblijfplaatsen van beide soorten aangetroffen.

Steenmarter

Steenmarter is vanuit de ruimere omgeving bekend. Als cultuurvolger kan de soort zich wat makkelijker aan een nieuwe omgeving aanpassen als de boommarter. Het plangebied kan daarbij zeker een onderdeel vormen van het leefgebied. Door het ontbreken van bijv. houtstappels, takkenbossen, houtrillen, dichtstruweel of bouwwerken zal de soort voor verblijfplaatsen evenals de boommarter aangewezen zijn op boomholtes. Zoals aangegeven komen in de gemarkeerde bomen geen (potentiele) verblijfplaatsen voor grote marters voor.

Ree, vos, konijn, egel, diverse muizensoorten

Voor deze soorten vormt het plangebied onderdeel van hun leefgebied. Alle zullen er verblijfplaatsen (holen, legers) en foerageer- en rustgebied vinden. Betreffende soorten behoren tot de soorten waarvoor de provincie Gelderland vrijstelling heeft verleend voor het overtreden van verbodsbepalingen bij ruimtelijke ingrepen.

Edelhert, wild zwijn

Voor beide soorten behoort het plangebied niet tot de kern van hun verspreidingsgebied. Voorkomen is eerder incidenteel dan structureel. Het plangebied bevindt zich buiten de vastgestelde leefgebieden van deze soorten. Het kan voorkomen dat individuele dieren zich buiten het vastgestelde leefgebied begeven. Het plangebied kan in dat geval afhankelijk van de gewassen die er tot nu toe werden geteeld en afhankelijk van het jaargetijde in meer of mindere mate foerageergebied voor deze soorten vormen. De aanliggende drukke provinciale wegen vormen wel in bepaalde mate barrières voor deze soorten. Edelhert en wild zwijn zijn beide soorten waarvan de populatie middels jacht actief wordt beheerd (en tot een bepaald maximum aantal dieren beperkt).

Tabel 5.1 Beschermde soorten en hun beschermingsregime.

Soort	Functie	Wnb*
buizerd, sperwer, havik, boomvalk, ransuil	onderdeel leefgebied, foerageergebied	§ 3.1
gewone dwergvleermuis, laatvlieger	foerageergebied	§ 3.2
das, boommarter, steenmarter, konijn, egel, diverse muizen soorten, vos, ree, eekhoorn, edelhert, wild zwijn, hazelworm, adder, ringslang,	onderdeel leefgebied	§ 3.3

* Beschermingsregime conform de betreffende paragraaf in de wet (Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn, andere soorten).

6 Effecten op beschermde soorten

Dit hoofdstuk beschrijft de effecten van de werkzaamheden op soorten van de Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn en het Beschermingsregime andere soorten. De voorgenomen inrichting start in 2019 en worden getoetst aan de Wet natuurbescherming.

6.1 Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Het plangebied is onderdeel van het leefgebied van buizerd, havik, en mogelijk ook boomvalk, sperwer en ransuil (zie § 5.2.1)

Naast deze soorten met een jaarrond beschermd nest bieden de bosstroken ook nestgelegenheid voor een aantal bosvogels (mezen, spechten, vink, boomklever, boomkruiper, lijsterachtigen, houtduif, etc.).

Effect op de kwaliteit verblijfplaatsen

Nestplaatsen

Binnen het plangebied komen geen jaarrond beschermde nesten van buizerd, havik, boomvalk, sperwer en ransuil voor. De wijde omgeving biedt in ruime mate geschikte mogelijkheden voor nestplaatsen. Bij de inrichting van de uitbreiding van de natuurbegraafplaats gaan geen nestplaatsen verloren. De ingreep is daarnaast dermate beperkt dat er geen effect valt te verwachten op nesten in het omringende gebied

Bij werkzaamheden in de bosstroken in het broedseizoen kunnen mogelijk wel nesten van andere vogelsoorten worden verstoord of vernietigd.

Overige functies

Het plangebied zal na herinrichting als natuurbegraafplaats gevarieerder worden. Het plangebied wordt hiermee aantrekkelijker voor prooidieren van roofvogels en uilen. De kwaliteit als foerageergebied en daarmee ook leefgebied van roofvogels en uilen neemt toe als gevolg van de herinrichting.

Effect op het aanbod aan verblijfplaatsen (kwantiteit)

Er gaan geen verblijfplaatsen van vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest verloren met de herinrichting. De inrichting is daarnaast niet van invloed op dergelijke verblijfplaatsen buiten het plangebied. Negatieve effecten op het aanbod aan verblijfplaatsen is daarmee uit te sluiten.

Staat van instandhouding

De inrichting en het gebruik als natuurbegraafplaats is niet van invloed op nestplaatsen van roofvogels en uilen of van overige vogelsoorten. Het plangebied zal na inrichting meer geschikt worden als foerageergebied voor roofvogels en uilen. Uitbreiding van de Natuurbegraafplaats Heidepol heeft daarom geen negatief effect op de staat van instandhouding van roofvogels en uilen

Beoordeling ten aanzien van verbodsbepalingen

Vernielen of beschadigen nest-, rust en slaappleatsen (Wnb art. 3.1.2)

Ten aanzien van vogels met een jaarrond beschermd nest worden bij de inrichting en het gebruik van de uitbreiding van Natuurbegraafplaats Heidepol geen verbodsbepalingen Wnb overtreden.

Opzettelijk verstoring (Wnb art. 3.1.4)

De werkzaamheden worden uitgevoerd buiten het broedseizoen (zie par. 2.4). Tijdens en na uitvoering van het werk blijft voldoende nestgelegenheid voor vogels beschikbaar. De werkzaamheden leiden dus niet tot opzettelijke verstoring van de in het plangebied aanwezige vogels.

6.2 Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Het plangebied heeft betekenis voor gewone dwergvleermuis en laatvlieger (zie § 5.2.2). Voor overige soorten van Bijlage II HR heeft het plangebied momenteel geen functie.

Effect op de kwaliteit verblijfplaatsen

Voortplantings-, rust- en andere verblijfplaatsen

Gewone dwergvleermuis en laatvlieger zijn gebouwbewonende soorten. Bouwwerken komen niet voor binnen het plangebied. Aangezien de inrichting en het gebruik geen invloed zal hebben op bouwwerken in de omgeving is negatief effect op verblijfplaatsen uit te sluiten. Dit geldt gezien de beperkte mogelijke kap van bomen in de randzone langs het agrarische perceel ook voor eventuele verblijfplaatsen van boombewonende soorten in de omgeving.

Overige functies

De lengte bosrand zal na inrichting toenemen. Hierdoor wordt het gebied meer geschikt als foerageergebied en vliegroute voor vleermuizen. Een negatief effectief op foerageer- en migratiemogelijkheden voor vleermuizen is daarmee uit te sluiten.

Effect op het aanbod aan verblijfplaatsen (kwantiteit)

Er gaan geen bestaande verblijfplaatsen voor vleermuizen verloren. Bij de inrichting van de uitbreiding van de natuurbegraafplaats wordt een nieuw informatie- en kantoorgebouw gebouwd. Hierbij is het mogelijk om ook voorzieningen voor vleermuizen in het nieuwe pand in te bouwen. Het aantal mogelijk verblijfplaatsen neemt daarmee toe.

Daarnaast neemt ook het totaal oppervlak bos en boombeplanting binnen het plangebied als gevolg van de inrichting toe. Op termijn vergroot dit ook de potentiële mogelijkheden voor verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen.

Staat van instandhouding

De inrichting en het gebruik van het plangebied als uitbreiding van de Natuurbegraafplaats Heidepol heeft geen negatief effect op de potenties van het gebied als verblijfplaats, foerageer- en migratiegebied voor vleermuizen. De uitbreiding van de Natuurbegraafplaats Heidepol heeft daarom geen negatief effect op de staat van instandhouding van vleermuizen.

Beoordeling ten aanzien van verbodsbepalingen

Vernielen of beschadigen verblijfplaatsen (Wnb art. 3.5.4)

Bij de inrichting en het gebruik van de uitbreiding van Natuurbegraafplaats Heidepol worden geen verbodsbepalingen ten aanzien van soorten Bijlage II HR overtreden.

Opzettelijk verstoring (Wnb art. 3.5.2)

Bij de inrichting en het gebruik van de uitbreiding van Natuurbegraafplaats Heidepol worden geen verbodsbepalingen ten aanzien van soorten Bijlage II HR overtreden.

6.3 Beschermingsregime andere soorten

Het plangebied heeft betekenis voor hazelworm, das, boommarter, eekhoorn, ree, vos, konijn, egel, diverse muizensoorten en mogelijk steenmarter (zie § 5.2.3).

Effect op de kwaliteit verblijfplaatsen

Voortplantings-, rust- en andere verblijfplaatsen

In de overgangszone tussen bosopstanden en het agrarische perceel en in de bosstroken zelf zijn bij de inrichting werkzaamheden zoals kap van enige bomen, aanpassing van de bosrand en aanbrengen van structuren die het gebied op een natuurlijke manier wat meer moeten afschermen van de aanliggende wegen voorzien. Bij deze werkzaamheden kunnen verblijfplaatsen van hazelworm, ree, konijn, egel, diverse muizensoorten vernietigd of verstoord worden. Voor ree, vos, konijn, egel, diverse muizensoorten geldt een vrijstelling voor de overtreding van verbodsbepalingen Wnb.

De dassenburcht op de bestaande natuurbegraafplaats wordt niet verstoord. Het plangebied kan wel wat minder geschikt worden als foerageergebied als gevolg van de herinrichting; tijdelijk als gevolg van werkzaamheden, permanent omdat het agrarische perceel niet meer als zodanig gebruikt wordt en er dus ook geen gewassen (mais) meer verbouwd zullen worden die als voedselbron voor de das kunnen worden gezien. Bij de inrichting is echter voorzien om aanvullend besdragend struweel aan te planten dat ook als voedselbron voor das kan dienen.

Overige functies

Het effect van de inrichting en het gebruik als natuurbegraafplaats op foerageergebied en leefgebied van genoemde soorten is alleen gedurende inrichtingsfase negatief. Na inrichting als natuurbegraafplaats is het plangebied voor alle genoemde soorten in potentie een meer geschikt foerageer en/of (onderdeel van het) leefgebied geworden. Op korte termijn is er een licht negatief effect te verwachten maar op langere termijn

een positief effect.

Effect op het aanbod aan verblijfplaatsen (kwantiteit)

Tijdelijk kan als gevolg van de inrichtingsmaatregelen het aantal verblijfplaatsen van hazelworm, egel en muizen afnemen. Op termijn ontwikkeld zich als gevolg van de inrichting tot natuurbegraafplaats een gebied dat in potentie meer geschikt is voor hazelworm, egel en muizen. Het aantal verblijfplaatsen kan op termijn toenemen. Het gebruik als natuurbegraafplaats is hier niet wezenlijk op van invloed.

Konijnenholen zullen gespaard worden bij de inrichting. Ook de potentiële verblijfplaatsen voor marters en eekhoorn worden gespaard. Er worden geen bestaande verblijfplaatsen van marters, das, en eekhoorn vernietigd of verstoord. Er is geen negatief effect op het aantal bestaande en potentiële verblijfplaatsen van deze soorten. Er is geen negatief effect op het mogelijke aanbod van verblijfplaatsen van deze soorten.

Staat van instandhouding

De hazelworm is opgenomen op de Rode lijst als kwetsbaar. De verspreiding van de soort kent een negatieve trend. Op de korte termijn kan de inrichting tot natuurbegraafplaats een licht negatief effect hebben op het voorkomen van de hazelworm in het plangebied. Op de middellange termijn (na twee tot drie jaar na de inrichting) zal het plangebied duidelijk een meer geschikt leefgebied vormen voor de hazelworm. Hiermee zal de uitbreiding van de natuurbegraafplaats uiteindelijk geen negatief effect hebben op de staat van instandhouding van de hazelworm.

Van de overige soorten is of de staat van instandhouding niet in het geding en/of zal de uitbreiding van de natuurbegraafplaats geen negatief effect hebben op de staat van instandhouding om dat verblijfplaatsen behouden blijven, niet verstoord worden en het plangebied een meer geschikter leefgebied zal worden voor betreffende soorten.

Beoordeling ten aanzien van verbodsbepalingen

Vernielen of beschadigen groeiplaatsen, verblijfplaatsen (Wnb art. 3.10.1)

Bij de inrichting van het plangebied als natuurbegraafplaats kunnen verblijfplaatsen van hazelworm worden vernietigd of beschadigd.

6.4 Conclusies beschermde soorten

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

- Er zijn geen negatieve effecten op nesten van vogelsoorten met een jaarrond beschermde nestplaats.
- Er zijn geen negatieve effecten op de staat van instandhouding van vogelsoorten met een jaarrond beschermde nestplaats.
- Bij werkzaamheden in de bosstroken in het broedseizoen kunnen nesten van broedvogels worden vernield of verstoord.

Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

- Er zijn geen negatieve effecten op soorten welke zijn opgenomen in Bijlage II van de Habitatrichtlijn.
- Er zijn geen negatieve effecten op de staat van instandhouding van soorten welke zijn opgenomen in Bijlage II van de Habitatrichtlijn.

Beschermingsregime andere soorten

- Negatieve effecten op verblijfplaatsen van hazelworm zijn niet uit te sluiten.
- Er zijn geen negatieve effecten te voorzien op de staat van instandhouding van de hazelworm.
- Negatieve effecten op verblijfplaatsen van egel en diverse muizensoorten zijn niet uit te sluiten. Dit betreft soorten waarvoor de provincie Gelderland een vrijstelling heeft afgegeven voor overtreding van verbodsbepalingen uit de Wnb bij ruimtelijke ontwikkelingen
- Er zijn geen negatieve effecten te voorzien op de staat van instandhouding van egel en de verschillende muizensoorten
- Er zijn geen negatieve effecten op overige beschermde soorten.
- Er zijn geen negatieve effecten op de staat van instandhouding van overige beschermde soorten.

Vervolgonderzoek

De conclusies in dit rapport ten aanzien van beschermde soorten zijn gebaseerd op voldoende beschikbare en actuele informatie. Er zijn geen hiaten in kennis geconstateerd die van invloed kunnen zijn op de conclusies. De conclusies geven dan ook geen aanleiding voor vervolgonderzoek.

Deel 3 Overige aspecten

7 Houtopstanden, Natuurnetwerk Nederland

7.1 Houtopstanden

Het plangebied omvat langs de randen bosstroken. In deze bosstroken zal plaatselijk regulier omvormingsbeheer plaatsvinden en worden op beperkte schaal geselecteerde bomen vrijgezet om hun ontwikkelingsmogelijkheden te verbeteren. Het IB-plan geeft aan dat op deze wijze ook het tracé van de oude Koningsweg en de aansluiting op de Harderwijkerweg wordt geaccentueerd. Daarnaast zal in het kader van regulier beheer op verschillende plekken enige exoten en bomen in slechte conditie worden verwijderd om versneld ruimte te maken voor natuurlijke bosverjonging. Er wordt geen oppervlakte bos gekapt.

Aangezien er geen areaal bos wordt gekapt en er enkel sprake is van bosbeheer zijn de regels van hoofdstuk 4 van de Wnb niet van toepassing.

7.2 Nee, tenzij toets

7.2.1 Beoordelingskader

Het beschermingsregime voor de GNN en GO is vastgelegd in de Omgevingsvisie Gaaf Gelderland (vastgesteld in GS dd. 1 maart 2019). Indien voor het realiseren van ruimtelijke ontwikkelingen binnen het GNN en de GO een bestemmingsplanwijziging nodig is, dan geldt het 'nee, tenzij'-beginsel. Dat wil zeggen dat binnen het Gelders Natuurnetwerk (GNN) geen nieuwe functies worden mogelijk gemaakt, tenzij:

- a. geen reële alternatieven aanwezig zijn;
- b. sprake is van redenen van groot openbaar belang;
- c. de negatieve effecten op de kernkwaliteiten van het gebied, de oppervlakte en de samenhang zoveel mogelijk worden beperkt en;
- d. de overblijvende negatieve effecten op de kernkwaliteiten van het gebied, de oppervlakte en de samenhang gelijkwaardig worden gecompenseerd.

In dit geval krijgt het gehele plangebied, zowel de delen die onder het GNN vallen als de delen die onder het GO vallen de bestemming 'natuur' (was 'agrarisch') met de tijdelijke medebestemming 'natuurbegraven'.

7.2.2 Aanwezige waarden en kenmerken GNN en GO

De kernkwaliteiten van het GNN bestaan uit de aanwezige en potentiële waarden, gebaseerd op de beoogde natuurkwaliteit voor het gebied, waartoe behoren de natuurdoelen en natuurkwaliteit en ecologische samenhang, geomorfologische processen, de waterhuishouding, de kwaliteit van de bodem, lucht en water, de mate

van stilte, donkerte en openheid en de landschappelijke waarden. In tabel 7.1 en 7.2 zijn de kernkwaliteiten en ontwikkelingsdoelen voor het GNN deelgebied 143 Papendal - Schaarsbergen, waarbinnen het plangebied is gelegen, aangegeven.

Tabel 7.1 De kernkwaliteiten van deelgebied 143 van het GNN (bron: provincie Gelderland)

1	Bos en heideontginningen in de stadsrand van Arnhem en Oosterbeek met allerlei instellingen van klooster tot kazerne, en doorsneden door snelwegen en andere infrastructuur
2	Onderdeel van Nationaal Landschap Veluwe
3	gave geomorfologie van het vangebied van de Wolfhezer Beek: droogdal achter de stuwwal van Arnhem
4	Leefgebied das
5	cultuurhistorische waarden van de landgoederen, oude ontginningen en kavelpatronen, hakhout, houtwallen, singels, sprengen en beken en boerderijen
6	abiotiek: aardkundige waarden, kwel, bodem, grondwaterreservoir
7	ecosysteemdiensten: recreatie, drinkwater
8	alle door de Flora- en faunawet of Natuurbeschermingswet beschermde soorten en hun leefgebieden in dit deelgebied

Tabel 7.2 De ontwikkelingsdoelen natuur en landschap van deelgebied 143 van het GNN, omvorming en natuurontwikkeling (bron: provincie Gelderland)

1	ontwikkeling en handhaven bos- en natuurrijk karakter en samenhang, waar onder heiderestanten
2	vermindering barrièrewerking A12, A50, N224, N310, N311, N783, N785, N803 en spoorlijn
3	ontwikkeling bosranden en overgangen naar cultuurgronden
4	ontwikkeling biotopen voor vlinders, reptielen en amfibieën
5	ontwikkeling landgoederen en hun cultuurhistorische patronen
6	ontwikkeling overige cultuurhistorische patronen en beheersvormen

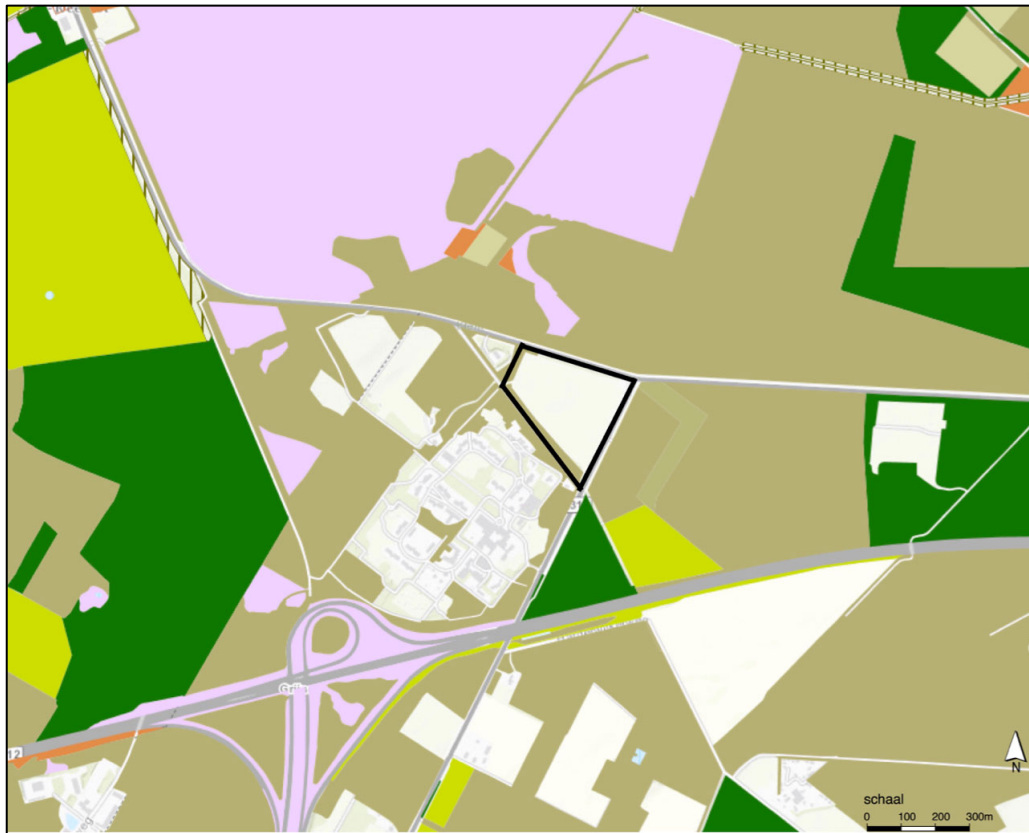
Voor de Groene Ontwikkelingszone (GO) zijn voor deelgebied 143 Papendal - Schaarsbergen alleen ontwikkelingsdoelen geformuleerd (tabel 7.3):

Tabel 7.3 De ontwikkelingsdoelen natuur en landschap van deelgebied 143 voor de GO, omvorming en natuurontwikkeling (bron: provincie Gelderland)

1	ontwikkeling en handhaven bos- en natuurrijk karakter en samenhang, in het bijzonder van de ontginningen: singels, ruigteranden en bosranden en -zomen
2	vermindering barrièrewerking A12, A50, N224, N310, N311, N783, N785, N803 en spoorlijn
3	ontwikkeling bosranden en overgangen naar cultuurgronden
4	ontwikkeling biotopen voor vlinders, reptielen en amfibieën
5	ontwikkeling landgoederen en hun cultuurhistorische patronen
6	ontwikkeling overige cultuurhistorische patronen en beheersvormen

In Figuur 7.1 is aangegeven welke beheertypen zijn toegekend aan de percelen in het plangebied.

Figuur 7.1 Uitsnede uit ambitiekaart Natuurbeleidsplan provincie Gelderland. Het plangebied is zwart omlijnd. Binnen het plangebied zijn de bosstroken aangegeven met het natuurdoeltype N16.03 Droog bos met productie. Aan het landbouwperceel is geen natuurdoeltype toegekend (bron: kaarten.gelderland.nl).

7.2.3 Effecten op de waarden en kenmerken van het NNN en de GO

Effecten op het functioneren van het NNN (in dit geval GNN) en de GO zijn niet te verwachten. De wezenlijke waarden en kenmerken worden niet aangetast. In Tabel 7.4, 7.5 en 7.6 is dit per kernkwaliteit en ontwikkelingsdoel nader uitgewerkt.

Tabel 7.4 Overzicht effecten op kernkwaliteiten van het GNN

KK	gevolg	effect
1	Het gebied blijft onverminderd onderdeel van bos- en heideontginningen in de stadsrand van Arnhem en Oosterbeek en krijgt geen afwijkend karakter (zowel ecologisch als landschappelijk en cultuurhistorisch)	geen
2	Het gebied blijft onderdeel van Nationaal Landschap Veluwe	geen
3	Door het landbouwkundige gebruik van het perceel is de bovenste bodemlaag tot circa 1 meter diep al geroerd. De geomorfologische opbouw van het vanggebied van de Wolfhezer Beek en het droogdal achter de stuwwal van Arnhem blijft behouden. Bij het delven en het weer dichten van graven wordt rekening gehouden met de bodemopbouw van het gebied. Bodemlagen worden hierbij weer zorgvuldig op hun oorspronkelijke diepteligging teruggeplaatst.	geen

KK	gevolg	effect
4	De voorgenomen planontwikkeling is niet van invloed op de het leefgebied van de das. Er verandert niets aan de geschiktheid als leefgebied voor de das (zie § 6.3)	geen
5	De cultuurhistorische waarden van het gebied liggen met name in de laan- en wegen/padenstructuur die aansluiten bij die van het voormalige landgoed Koningslust. Het plangebied vormt een van de open terreinen van dit voormalige landgoed. Het plan is niet van invloed op de laan- en padenstructuur. Deels worden lanen en paden hersteld / teruggebracht of weer zichtbaar gemaakt. Het open karakter blijkt behouden. De strakke belijning van het open gebied wordt wel verzacht.	geen tot licht positief
6	De voorgenomen planontwikkeling heeft geen invloed op de hydrologische omstandigheden. Er worden geen ingrepen in de hydrologie van het gebied gepleegd. Er zijn alleen ingrepen voorzien in de bovenste bodemlaag die al geroerd is. Bij het delven en dichten van graven wordt rekening gehouden met de bodemopbouw en wordt uitgegraven grond weer op zijn oorspronkelijke diepte teruggeplaatst. Daarna is en bodemrust. Er wordt maar eenmalig op een locatie een graf gedolven. Na het dichten van een graf kan de bodemvorming verder ongestoord verlopen. Er is daarom geen sprake van een wezenlijke aantasting van aardkundige waarden.	geen
7	Het plangebied heeft momenteel geen recreatieve functie (is een akker). Na inrichting van de natuurbegraafplaats zal het terrein worden opengesteld en kan het een recreatieve medefunctie krijgen. Na beëindiging van het gebruik als natuurbegraafplaats krijgt het gebied een natuurfunctie waarbij het gebied is opengesteld Drinkwater wordt op grotere diepte gewonnen. Het planvoornemen heeft geen invloed op de inzigging van neerslag water in het gebied. Gezien de grote diepte waarop drinkwater wordt gewonnen en het zuiverende werking van de bodem op inziggend water is en geen gevaar op uitspoeling van verontreinigende stoffen naar het grondwater dat wordt benut voor drinkwaterwinning.	geen
8	Doelstelling bij de planontwikkeling is om alle aanwezige flora en fauna te behouden en daarnaast waar mogelijk het gebied een grotere ecologische betekenis te geven. Er is een hoge ambitie t.a.v. natuur en landschap	licht positief

Tabel 7.5 Overzicht effecten op de ontwikkelingsdoelen natuur en landschap van het GNN,

KK	gevolg	effect
1	Er worden meer overgangen tussen bos en heide en heischrale vegetaties gecreëerd. De akker wordt omgezet in een natuurterrein bestaande uit heide en heischrale vegetaties met een beperkt extra bos- en boomopstanden. Bosranden krijgen een natuurlijke overgang met mantel- en zoomvegetaties	positief
2	Het planvoornemen heeft geen invloed op uitwisseling met de omgeving en vermindering barrièrewerking A12, A50, N224, N310, N311, N783, N785, N803 en spoorlijn (zie hfdst. 6).	geen
3	Het planvoornemen voorziet in extra ontwikkeling van bosranden maar dan naar droge heide en heischrale vegetaties met bijbehorende flora en vegetatie. Er worden geen overgangen naar cultuurgronden ontwikkeld of aangetast.	geen
4	In de planontwikkeling is voorzien in biotopen voor reptielen en vlinders, maar niet voor amfibieën. Voor amfibieën heeft het plangebied geen potenties.	positief
5	De plannen houden rekening met het onderdeelzijn van een voormalig landgoed. Specifieke elementen van dit landgoed worden behouden of weer beter zichtbaar en beleefbaar gemaakt.	positief
6	Cultuurhistorische patronen worden behouden en mogelijk versterkt.	positief

Tabel 7.6 Overzicht effecten op de ontwikkelingsdoelen natuur en landschap van de GO,

KK	gevolg	effect
1	Er worden meer overgangen tussen bos en heide en heischrale vegetaties gecreëerd. De akker wordt omgezet in een natuurterrein bestaande uit heide en heischrale vegetaties met een beperkt extra bos- en boomopstanden. Bosranden krijgen een natuurlijke overgang met mantel- en zoomvegetaties.	positief
2	Het planvoornemen heeft geen invloed op uitwisseling met de omgeving en vermindering barrièrewerking A12, A50, N224, N310, N311, N783, N785, N803 en spoorlijn (zie hfdst 6).	geen
3	Het planvoornemen voorziet in extra ontwikkeling van bosranden maar dan naar droge heide en heischrale vegetaties met bijbehorende flora en vegetatie. Er worden geen overgangen naar cultuurgronden ontwikkeld of aangetast.	geen
4	In de planontwikkeling is voorzien in biotopen voor reptielen en vlinders, maar niet voor amfibieën.	positief
5	De plannen houden rekening met het onderdeelzijn van een voormalig landgoed. Specifieke elementen van dit landgoed worden behouden of weer beter zichtbaar en beleefbaar gemaakt.	positief
6	Cultuurhistorische patronen worden behouden en mogelijk versterkt	positief

7.3 Conclusies

- Voor de uitbreiding van Natuurbegraafplaats Heidepol hoeft geen kapmelding te worden gedaan. Boscompensatie is niet aan de orde.
- De uitbreiding van Natuurbegraafplaats heeft geen negatief effect op de bestaande wezenlijke waarden en kenmerken en het functioneren van het GNN
- De uitbreiding van de Natuurbegraafplaats Heidepol heeft geen negatief effect op het kunnen behalen van de ontwikkelingsdoelen van het GNN en het GO.

8 Aanbevelingen

8.1 Vervolprocedure

De uitbreiding van de Natuurbegraafplaats Heidepol vindt plaats binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied Veluwe. Uit de beoordeling volgt dat er geen negatieve effecten zijn te voorzien op op habitattypen en soorten met een instandhoudingsdoel. Er is evenmin een negatief effect te voorzien op relevante leefgebieden. Negatieve effecten op instandhoudingsdoelen staan daarom een eventueel noodzakelijke vergunning Wnb (door het bevoegd gezag te bepalen) niet in de weg.

Effecten op de hazelworm kunnen niet worden uitgesloten. Een ontheffing voor deze soort wordt nodig geacht.

Gezien bovenstaande conclusies staat de Wnb een verandering van het bestemmingsplan zoals voorzien van agrarisch naar natuur niet in de weg.

8.2 Aanbevelingen

Maatregelen

- Voorafgaand aan de kap van een boom opzij zetten van strooisel rond de te kappen boom. Hiermee wordt de directe omgeving van de te kappen boom mindere aantrekkelijk voor hazelworm.
- Bij de kap van bomen wordt aanbevolen om de omgeving van de te kappen boom direct vooraf aan de kap goed te inspecteren op het voorkomen van hazelworm. Indien hazelworm aanwezig is deze dan weg te vangen en te verplaatsen naar een nabij gelegen gelijkwaardige omgeving waar geen ingreep is voorzien.
- Bij inrichtingswerkzaamheden direct langs de bosranden het werkgebied goed te inspecteren op het voorkomen van hazelworm. Indien hazelworm aanwezig is deze dan weg te vangen en te verplaatsen naar een nabij gelegen gelijkwaardige omgeving waar geen ingreep is voorzien.
- Stobben van gekapte bomen waar mogelijk in de grond laten zitten.
- Gedurende de inrichting geen gebruik te maken van bouwverlichting (bij bouw informatie- en kantoorgebouw).
- Werkzaamheden in bosopstanden buiten het broedseizoen uitvoeren.

De hierboven genoemde maatregelen zijn ook verwerkt in het werkprotocol voor de inrichting van het terrein.

9 Literatuur

- Anonymus, 2017. PAS gebiedsanalyse 057 Veluwe. versie d.d. 15-12-2017.
- Baar, J. 2017. BIJLAGE 3 Bij de oplegnotitie: Natuurbegraven in Gelderland. Verkennend onderzoek naar de effecten op water, bodem en natuur. Biomygreen, Velp.
- Broekmeyer, M.E.A., J. Kros, A.G.M. Schotman, G.W.W. Wamelink en A. van Kleunen, 2012. Effecten van stikstof op vogelsoorten in vogelrichtlijngedebieden in Noord-Brabant. Alterra, Wageningen / SOVON, Nijmegen, Alterra-rapport 2359. 124 blz.; 8 fig.; 23 tab.; 31 ref.
- B-WARE, 2017. Resultatenoverzicht verkennend onderzoek: grondwaterkwaliteit op drie reguliere begraafplaatsen. B-WARE, Nijmegen
- Deskundigenteam Droog Zandlandschap, 2018. No regret maatregelen in relatie tot Zwarte specht.
- van Delft, S.P.J., 2017. BIJLAGE 1 Bij de oplegnotitie: Natuurbegraven in Gelderland Verkennend onderzoek naar effecten op water, bodem en natuur. Wageningen University & Research
- van Dobben, H.F., R. Bobbink, D. Bal en A. van Hinsberg, 2012. Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en leefgebieden van Natura 2000. Wageningen, Alterra, Alterra-rapport 2397. 68 blz.; 1 fig.; 3 tab.; 21 ref.
- van Duinen, G.A., 2017. BIJLAGE 2 Bij de oplegnotitie: Natuurbegraven in Gelderland. Verkennend onderzoek naar de effecten op water, bodem en natuur. Stichting Bargerveen, Nijmegen.
- Emond, D., L. Verhoek & G.J. Brandjes, 2019. Faunavoorzieningen provincie Gelderland, 2018. Monitoring en technische inspectie van 47 faunavoorzieningen. Bureau Waardenburg Rapportnr. 18-229. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- Goudappel – Coffeng, 2019. Verkeersonderzoek uitbreiding natuurbegraafplaats Heidepol. Kenmerk 001804.20190211.R1.02. Goudappel – Coffeng, Eindhoven.
- van Loon, A. & S. Kools, 2017. BIJLAGE 5 Bij de oplegnotitie: Natuurbegraven in Gelderland. Verkennend onderzoek naar de effecten op water, bodem en natuur. KRW, Nieuwegein.
- van Manen W., van Diermen J., van Rijn S. & van Geneijgen P., 2011. Ecologie van de Wespandief *Pernis apivorus* op de Veluwe in 2008-2010, populatie, broedbiologie, habitatgebruik en voedsel. Natura 2000 rapport, Provincie Gelderland Arnhem NL / stichting Boomtop www.boomtop.org Assen NL.
- Natuurbegraafplaats Heidepol, 2019. Natuurbegraafplaats Heidepol – Uitbreiding. Inrichtings- en beheerplan. Concept februari 2019.
- Nijssen, M.E., H.M. Beije, J.H. Bouwman, D. Groenendijk & N.A.C. Smits, 2016. Herstelstrategie Eiken- en beukenbos van lemige zandgronden (leefgebied 14).
- Ottburg F., L. Rondeboom & J. Leidekker, 2012. Akker Heikamp: een nieuw huis voor zandhagedissen. Migratiebaan en faunatunnel verbinden de zandhagedispopulaties met die op de Hoge Veluwe. Art Vakblad Natuur Bos Landschap juni 2012, pag 30 - 33
- Programmadiirectie Natura 2000, 2014. Aanwijzbesluit Natura 2000-gebied Veluwe. Ministerie van EZ, Den Haag.

- Provincie Gelderland, 2018. Beheerplan Natura 2000 Veluwe (057).
- Sierdsema, H., 2015. Toelichting abundantiekaart en aantalsschatting Zwarte Specht Veluwe. Sovon Vogelonderzoek Nederland
- van de Riet, B. & P.J. Westendorp, 2017. OPLEGNOTITIE Natuurbegraven in Gelderland. Verkennend onderzoek naar effecten op water, bodem en natuur. B-WARE, Nijmegen.
- Smolders, A.J.P. & B.P. van de Riet, 2017. BIJLAGE 4 Bij de oplegnotitie: Natuurbegraven in Gelderland. Verkennend onderzoek naar de effecten op water, bodem en natuur. B-WARE, Nijmegen.
- de Vries, B, W. Wamelink, W. de Haas, J. Frissel & M. van Adrichem, 2017. Effecten van natuurbegraven op de vegetatie op Natuurbegraafplaats Heidepol. Natuurbegraven in praktijk. Rapport 2846. Wageningen Environmental Research.

www.nederlandsesoorten.nl

www.verspreidingsatlas.nl

ndff-ecogrid.nl

kaarten.gelderland.nl

Bijlage 1   Kader Wet natuurbescherming

1.1 Inleiding

Vanaf 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming (kortweg: Wnb) in werking. Deze wet vervangt de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet 1998 en de Boswet. Met de inwerkingtreding van de Wnb zijn de provincies het bevoegde gezag voor de ontheffing- en vergunningverlening voor plannen en projecten en voor het vaststellen van vrijstellingsregelingen. Bij provincie overschrijdende projecten is dit de minister van EZ.

Deze bijlage vat het wettelijk kader samen voor toetsing van ruimtelijke ingrepen en andere handelingen. In paragraaf 1.2 komen algemene bepalingen van de wet aan de orde. Gebiedsbescherming is in de wet beschreven in 'Hoofdstuk 2 Natura 2000-gebieden' en is hier samengevat in paragraaf 1.3. De bescherming van soorten is in de wet beschreven in 'Hoofdstuk 3 Soorten' en in deze bijlage samengevat in paragraaf 1.4. De bescherming van bomen en bos is in de wet beschreven in 'Hoofdstuk 4 Houtopstanden, hout en houtproducten' en is hier samengevat in paragraaf 1.5. Andere onderdelen van de Wnb zoals jacht, schadebestrijding, overlastbestrijding, faunabeheer en omgang met exoten maken geen deel uit van deze bijlage.

1.2 Algemene bepalingen

Art 1.10 De Wet natuurbescherming is gericht op:

- het beschermen en ontwikkelen van de natuur, mede vanwege de intrinsieke waarde, en het behouden en herstellen van de biologische diversiteit;
- het doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de natuur ter vervulling van maatschappelijke functies, en
- het verzekeren van een samenhangend beleid gericht op het behoud en beheer van waardevolle landschappen, vanwege hun bijdrage aan de biologische diversiteit en hun cultuurhistorische betekenis, mede ter vervulling van maatschappelijke functies.

Art 1.11 Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. Deze zorgplicht houdt in elk geval in dat handelingen waarvan redelijkerwijs verwacht mag worden dat ze nadelige gevolgen kunnen hebben voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten achterwege blijven, dan wel dat noodzakelijke maatregelen worden getroffen om negatieve gevolgen te voorkomen, of voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen ze beperkt of ongedaan worden gemaakt.

Art 1.12 Gedeputeerde staten van de provincies dragen zorg voor:

- het nemen van de nodige maatregelen voor de bescherming, de instandhouding of het herstel van biotopen en leefgebieden in voldoende gevarieerdheid voor alle van nature in het wild levende vogelsoorten en planten en dieren en hun habitats van bijlagen II, IV en V bij de Habitatrichtlijn en habitattypen van bijlage I van de Habitatrichtlijn;
- het behoud of het herstel van een gunstige staat van instandhouding van de met uitroeiing bedreigde of speciaal gevaar lopende van nature in het wild voorkomende dier- en plantensoorten;
- de totstandkoming en instandhouding van een samenhangend landelijk ecologisch netwerk, genaamd Natuurnetwerk Nederland.

Gedeputeerde staten kunnen gebieden buiten het Natuurnetwerk Nederland aanwijzen die van provinciaal belang zijn vanwege hun natuurwaarden of landschappelijke waarden, met inachtneming van hun cultuurhistorische kenmerken. Deze gebieden worden aangeduid als 'bijzondere provinciale natuurgebieden' en 'bijzondere provinciale landschappen'.

1.3 Natura 2000-gebieden

De Wnb heeft tot doel het beschermen en in stand houden van Natura 2000-gebieden.

Relevante wettelijke bepalingen

De beoordeling van projecten en andere handelingen wordt geregeld in artikel 2.7 tot en met artikel 2.9. Aanwijzingsbesluiten geven de instandhoudingsdoelstellingen ten aanzien van de leefgebieden voor vogels van de Vogelrichtlijn, de natuurlijke habitats en de habitats van soorten van de Habitatrichtlijn. De instandhoudingsmaatregelen zijn voor elk gebied beschreven in het beheerplan. Tevens beschrijft het beheerplan welke handelingen en ontwikkelingen in het gebied en daarbuiten het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar brengen. Voor het uitvoeren van plannen of projecten kan GS de verplichting opleggen tot preventieve of herstelmaatregelen. Dit is niet van toepassing indien voor het plan of project een (omgevings)vergunning is verleend.

Beoordeling van plannen en projecten

Art. 2.7 Voor een plan dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, en dat afzonderlijk of in combinatie (in cumulatie) met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied, is een **passende beoordeling** noodzakelijk.

Er is een **vergunning** nodig van GS voor projecten of andere handelingen die de kwaliteit van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten in dat gebied kunnen verslechteren of een significant verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor dat gebied is aangewezen. De bevoegdheid ten aanzien van de vergunningverlening ligt bij GS van de provincie waarin het project wordt uitgevoerd.

Er geldt een **uitzondering op de vergunningprocedure** op grond van de Wet natuurbescherming: als via een andere wettelijke bepaling een passende beoordeling verplicht is (bijvoorbeeld op grond van de Tracéwet of de Spoedwet wegverbreding) voor de besluitvorming.

Art. 2.9 Géén vergunning is nodig:

- Als het project of de handeling is opgenomen in een Natura 2000-beheerplan of in een vastgesteld programma voor Natura 2000-gebieden (zoals de PAS). Voorwaarde is dat 1) ten aanzien van het plan of het programma een passende beoordeling van projecten is uitgevoerd waaruit de zekerheid is verkregen dat het project de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied niet zal aantasten, en 2) dat het bestuursorgaan dat het plan of programma heeft vastgesteld, tevens bevoegd gezag is voor vergunningverlening of dat dit bestuursorgaan heeft ingestemd heeft met het plan of programma.
- Als het project of de handeling al bestond of bekend was op de referentiedatum 31 maart 2010 of later als het gebied later is aangewezen (ook wel bekend als bestaand gebruik).
- Als het project of de handeling behoort tot door PS bij verordening aangewezen categorieën van gevallen.

Toelichting op begrippen

Habitattoets

De habitattoets is de verzamelnaam van toetsingen van effecten van plannen en projecten op de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied. In beginsel worden de effecten van plannen en projecten op Natura 2000-gebieden 'passend beoordeeld'. Als er kans is op significant negatieve effecten en mitigerende maatregelen bij de beoordeling zijn betrokken wordt gesproken over een '**passende beoordeling**'. Om procedurele redenen kan er voor worden gekozen om een **oriëntatiefase** – soms ook wel '**voortoets**' genoemd – te doorlopen. De inhoudelijke studie is in de oriëntatiefase in grote lijnen identiek aan een passende beoordeling, echter mitigerende maatregelen zijn bij de oriëntatiefase niet bij de beoordeling betrokken. Als de conclusie is dat significante negatieve effecten niet op voorhand kunnen worden uitgesloten en maatregelen nodig zijn om significant negatieve effecten met zekerheid te voorkomen, zal alsnog een passende beoordeling nodig zijn.

Mitigerende maatregelen

Mitigerende maatregelen zijn maatregelen ter voorkoming of beperking van het (mogelijke) effect van het project of andere handeling en deze maatregelen zijn onlosmakelijk verbonden zijn met een project / andere handelingen

Cumulatieve effecten

Voor de habitattoets geldt uitdrukkelijk dat voor elke activiteit onderzocht moet worden of er mogelijke significante effecten zijn als gevolg van de activiteit afzonderlijk *en* in

combinatie met andere plannen en projecten. In het laatste geval moeten de gezamenlijke ofwel cumulatieve effecten beoordeeld worden in het licht van de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied. Het gaat daarbij om alle plannen en projecten die op bestuurlijk niveau zijn goedgekeurd en die nog niet (volledig) zijn gerealiseerd.

Significantie

Van significante effecten kan sprake zijn als ten gevolge van het plan of project realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen wordt bemoeilijkt of onmogelijk wordt gemaakt. In de Leidraad bepaling Significantie is het begrip 'significante gevolgen' toegelicht.⁶

Externe werking

Ook activiteiten buiten het Natura 2000-gebied kunnen vergunningplichtig zijn als die activiteiten negatieve effecten op het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen voor het gebied (kunnen) veroorzaken. Dit wordt de 'externe werking' van de bescherming genoemd.

Programma Aanpak Stikstof

Op 1 juli 2015 is de Programma Aanpak Stikstof (PAS) in werking getreden. Op 29 mei 2019 heeft de Raad van State een negatief oordeel over de PAS geveld en kan de PAS in de huidige vorm niet meer worden gehanteerd. Uit de uitspraak volgt dat de in de PAS gehanteerde grenswaarden van 1 mol en 0,05 mol elk op zich onvoldoende onderbouwd zijn om effecten louter op het onderschrijven op voorhand uit te sluiten. Voor elke bijdrage aan de depositie 'hoe klein ook' zal op ecologische gronden moeten worden onderbouwd wat de effecten zijn, of dat deze verwaarloosbaar zijn of kunnen worden uitgesloten.

Uit de uitspraak volgt ook dat de in de PAS genoemde herstelmaatregelen (deze staan in de gebiedsanalyses en beheerplannen) beschouwd moeten worden als instandhoudingsmaatregelen. Mitigerende maatregelen die in lijn liggen met deze herstelmaatregelen kunnen niet in de beoordeling betrokken worden, de maatregelen zijn al nodig om de instandhouding te waarborgen of te verbeteren.

De oorspronkelijke regeling beoogde met een gericht pakket van herstelmaatregelen enerzijds waarborgen te geven voor behoud en herstel van stikstofgevoelige habitats en leefgebieden van soorten en anderzijds ruimte te bieden voor nieuwe economische activiteiten. Voor projecten die vermeld zijn op een lijst met prioritaire projecten was op voorhand ruimte gereserveerd. Voor nieuwe projecten (niet-prioritair) gold bij een toename van stikstofdepositie op een stikstof gevoelig habitat met thans al een overschrijding het volgende:

- Activiteiten met een stikstofdepositie vanaf 1 mol/ha/jaar zijn vergunningplichtig.
- Activiteiten met een stikstofdepositie onder 0,05 mol/ha/jaar zijn niet vergunningplichtig.

---

⁶ Leidraad bepaling significantie. Nadere uitleg van het begrip 'significante gevolgen' uit de Natuurbeschermingswet. Publicatie Steunpunt Natura 2000, versie 27 mei 2010.

- Voor activiteiten met een stikstofdepositie tussen 0,05 mol/ha/jaar – 1 mol/ha/jaar moet voor het Natura 2000-gebied worden nagegaan wat de actuele geldende grenswaarde is. Bij 95% uitgegeven depositieruimte wordt de grenswaarde verlaagd naar 0,05 mol/ha/jaar; dan is dus een vergunning nodig bij een stikstofdepositie hoger dan 0,05 mol/ha/jaar (anders bij 1 mol/ha/jaar)

De omvang van de stikstofdepositie als gevolg van een project moest worden vastgesteld aan de hand van het rekenmodel AERIUS Calculator.

Het rekenmodel AERIUS Calculator is ook na de uitspraak van de RvS nog steeds een geschikt middel om de stikstofdepositie samenhangend met een plan of project te berekenen. De overige PAS regeling is echter tot nader order niet meer van toepassing

1.4 Soorten

Verbodsbepalingen

De Wnb onderscheid bij de bescherming van soorten drie beschermingsregimes:

Art. 3.1 Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

1. Het is verboden opzettelijk in het wild levende vogels (VR artikel 1) te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld onder 1 te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld onder 1 te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld onder 1 opzettelijk te storen.
5. Het verbod, opzettelijk storen, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Het ministerie heeft een lijst gemaakt van soorten vogels die hun nest doorgaans het hele jaar door of telkens opnieuw gebruiken. Deze nesten zijn jaarrond beschermd⁷. Voor andere soorten geldt dat de nesten alleen beschermd zijn wanneer zij (in het broedseizoen) in gebruik zijn.

Art. 3.5 Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

1. Het is verboden in het wild levende **dieren** (HR bijlage IV, VvBern Bijlage II, VvBonn Bijlage I) opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld onder 1 opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld onder 1 in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld onder 1 te beschadigen of te vernielen.

⁷ Zie de Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingrepen, ministerie van LNV, augustus 2009.

5. Het is verboden **planten** (HR bijlage IV, VvBern Bijlage I) in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken, te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Art. 3.10 *Beschermingsregime andere soorten*

1. Het is verboden in het wild levende **zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers** van de soorten, genoemd in de bijlage bij de Wet, onderdeel A, natuurbescherming opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld onder 1 opzettelijk te beschadigen of te vernielen.
3. Het is verboden **vaatplanten** genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij de Wet natuurbescherming, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken, te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Ontheffingen en vrijstellingen

Gedeputeerde staten kunnen een ontheffing verlenen van verboden die gelden voor Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn (Art 3.3), Beschermingsregime soorten Habitatrictlijn (Art 3.8) en Beschermingsregime andere soorten (Art 3.10 lid 2). Provinciale staten en de Minister kunnen bij verordening vrijstelling verlenen van deze verboden (Art 3.3, Art 3.8)

Een ontheffing of een vrijstelling wordt uitsluitend verleend als aan de volgende voorwaarden is voldaan:

- er bestaat geen andere bevredigende oplossing,
- er is voldaan aan een in Art 3.3 dan wel Art 3.8 genoemd belang,
- er is geen sprake van een verslechtering van de (gunstige) staat van instandhouding van de desbetreffende soort.

Aan een ontheffing kunnen voorwaarden worden gesteld om schade te beperken of te compenseren zodat er geen afbreuk wordt gedaan aan de Svl.

Art 3.3, Art 3.8 De verboden voor zijn niet van toepassing op handelingen ten behoeve van instandhoudingsmaatregelen en handelingen in het kader van een Natura 2000-beheerplan of een vastgesteld programma .

Art. 3.10 Voor soorten vallend onder '*Beschermingsregime andere soorten*' kan de provincie een vrijstelling verlenen voor handelingen in het kader van de **ruimtelijke inrichting of ontwikkeling** van gebieden en **bestendig beheer of onderhoud**.

Art. 3.31 De hierboven genoemde verboden onder de drie beschermingsregimes zijn niet van toepassing op handelingen die zijn beschreven in en aantoonbaar worden uitgevoerd overeenkomstig een door Onze Minister goedgekeurde **gedragscode** en die plaatsvinden in het kader van bestendig beheer of onderhoud en ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

1.5 Houtopstanden

Hoofdstuk 4, paragraaf 4.1 van de Wnb regelt de verbodsbepalingen ten aanzien van houtopstanden. De Wet natuurbescherming beschermt houtopstanden met een oppervlakte van minimaal 1000 m² en rijbeplantingen die bestaan uit meer dan 20 bomen (art. 1.1).

Art. 4.1 De bepalingen in § 4.1 hebben o.a. geen betrekking op houtopstanden binnen de bebouwde kom, op erven of in tuinen, wegbeplantingen, beplanting langs rijkswegen, boomsingels en in het geval van het dunnen van een houtopstand.

Art. 4.2 Het is verboden een houtopstand geheel of gedeeltelijk te vellen of te doen vellen, met uitzondering van het periodiek vellen van griend- of hakhout, zonder voorafgaande melding daarvan bij gedeputeerde staten.

Art. 4.3 Als een houtopstand geheel of gedeeltelijk is geveld, met uitzondering van het periodiek vellen van griend- of hakhout, geldt een plicht tot herbeplanten van dezelfde grond binnen drie jaar na het vellen.

Art. 4.4 De bepalingen in § 4.1 zijn eveneens niet van toepassing als het vellen van houtopstanden en herbeplanten wordt gerealiseerd overeenkomstig een door Onze Minister goedgekeurde gedragscode.

In de artikelen van § 4.1 zijn meer uitzonderingen aangegeven.

Bijlage 2 Instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebied

Instandhoudingsdoelen

Habitattypen	Doel oppervlak	Doel kwaliteit
H2310 - Stuifzandheiden met struikhei	>	>
H2320 - Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	=	=
H2330 - Zandverstuivingen	>	>
H3130 - Zwakgebufferde vennen	=	=
H3160 - Zure vennen	=	>
H3260A - Beken en rivieren met waterplanten (waterranonkels)	>	>
H4010A - Vochtige heiden (hogere zandgronden)	>	>
H4030 - Droge heiden	>	>
H5130 - Jeneverbesstruwelen	=	>
H6230 - *Heischrale graslanden	>	>
H6410 - Blauwgraslanden	>	>
H7110B - *Actieve hoogvenen (heideveentjes)	>	>
H7140A - Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	=	=
H7150 - Pioniervegetaties met snavelbiezen	>	>
H7230 - Kalkmoerassen	=	=
H9120 - Beuken-eikenbossen met hulst	>	>
H9190 - Oude eikenbossen	>	>
H91E0C - *Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	=	>

Soorten Bijlage II	Doel omvang leefgebied	Doel kwaliteit leefgebied	Doel omvang populatie
H1042 - Gevlekte witsnuitlibel	>	>	>
H1083 - Vliegend hert	>	>	>
H1096 - Beekprik	>	>	>
H1163 - Rivierdonderpad	>	=	>
H1166 - Kamsalamander	=	=	=
H1318 - Meervleermuis	=	=	=
H1831 - Drijvende waterweegbree	=	=	=

Broedvogels	Doel omvang leefgebied	Doel kwaliteit leefgebied	Doel populatie
A072 - Wespandief	=	=	100
A224 - Nachtzwaluw	=	=	610
A229 - IJsvogel	=	=	30
A233 - Draaihals	>	>	(her)vestiging
A236 - Zwarte Specht	=	=	400
A246 - Boomleeuwerik	=	=	2,400
A255 - Duinpieper	>	>	(her)vestiging
A276 - Roodborsttapuit	=	=	1100
A277 - Tapuit	>	>	100
A338 - Grauwe Klauwier	>	>	

= Behoudsdoelstelling

> Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling

=(<) Ontwerp-aanwijzingsbesluit heeft 'ten gunste van' formulering

Kernopgaven

5.01 Waterplanten

Verbetering waterkwaliteit en morfodynamiek, inclusief toestroom van grondwater, t.b.v. beken en riviertjes met waterplanten (waterranonkels) H3260_A en soorten als drijvende waterweegbree H1831.

6.03 Zure vennen

Kwaliteitsverbetering van zure vennen H3160.

6.04 Veentjes

Kwaliteitsverbetering van actieve hoogvenen (heideveentjes) *H7110_B in heideterreinen en bossen.

6.08 Structuurrijke droge heiden

Vergroting areaal stuifzandheiden met struikhei H2310, binnenlandse kraaiheibegroeiingen H2320, droge heiden H4030 en zandverstuivingen H2330 én verbeteren van de kwaliteit door vergroting van de variatie in structuur en ontwikkeling van geleidelijke overgangen met bos, mede t.b.v. vogelsoorten als duinpieper A255, korhoen A107, nachtzwaluw A224, draaihals A233 en tapuit A277.

6.09 Intern verbinden

Verbinden heide- en stuifzandencomplexen met oog op fauna.

6.12 Stuifzandlandschappen

Vergroting areaal gevarieerde zandverstuivingen H2330 met overgangen naar droge heiden en open bossen: Veluwe (57), Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen (131), Drents-Friese Wold & Leggelderveld (27). Mede als leefgebied van de draaihals A233, tapuit A277, duinpieper A255 en nachtzwaluw A224.

6.13 Oude eikenbossen

Behoud areaal oude eikenbossen (H9190, m.n. strubbebossen) en verbeteren kwaliteit, ook als habitat voor vliegend hert H1083.

Bijlage 3 Effectenindicator

Overzicht effecten op soorten en/of habitattypen voor gebied Veluwe en activiteit 'landrecreatie'.

Storingsfactor	Verstoring door mechanische effecten				
	1	7	13	14	16 17
Stuifzandheiden met struikhei	■	■	□	□	■
Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	■	■	□	□	■
Zandverstuivingen	■	■	□	□	■
Zwakgebufferde vennen	■	■	□	□	■
Zure vennen	■	■	□	□	■
Beken en rivieren met waterplanten	■	■	□	□	■
Vochtige heiden	■	■	□	□	■
Droge heiden	■	■	□	□	■
Jeneverbesstruwelen	■	■	□	□	■
*Heischrale graslanden	■	■	□	□	■
Blauwgraslanden	■	■	□	□	■
*Actieve hoogvenen	■	■	□	□	■
Overgangs- en trilvenen	■	■	□	□	■
Pioniervegetaties met snavelbiezen	■	■	□	□	■
Kalkmoerassen	■	■	□	□	■
Beuken-eikenbossen met hulst	■	■	□	□	■
Oude eikenbossen	■	■	□	□	■
*Hoogveenbossen	■	■	□	□	■
*Vochtige alluviale bossen	■	■	□	□	■
Beekprik	■	■	...	...	■
Drijvende waterweegbree	■	■	□	□	■
Gevlekte witsnuitlibel	■	■	...	...	■
Kamsalamander	■	■	...	...	■
Meervleermuis	■	■	■	■	■
Rivierdonderpad	■	■	...	...	■
Vliegend hert	■	■	...	...	■
Boomleeuwerik (broedvogel)	■	■	■	■	■
Draaihals (broedvogel)	■	■	■	■	...
Duinpieper (broedvogel)	■	■	■	■	■
Grauwe Klauwier (broedvogel)	■	■	■	■	■
IJsvogel (broedvogel)	■	■	■	■	■
Nachtzwaluw (broedvogel)	■	■	■	■	■
Roodborsttapuit (broedvogel)	■	■	■	■	...
Tapuit (broedvogel)	■	■	■	■	...
Wespendief (broedvogel)	■	■	■	■	■
Zwarte Specht (broedvogel)	■	■	■	■	■

■ zeer gevoelig
 ■ gevoelig
 ■ niet gevoelig
 □ n.v.t.
 ... onbekend

Supplement Rapportage Stikstofdepositie

Input voor de AERIUS-berekening:

Bouw informatie- en kantoorgebouw:

onderdeel	voorbeeld input bouw 12 woningen *	invoer uitbreiding Heidepol *	opmerkingen
bouwrijp ontgraven	10,3	1,03	
bouwrijp kabel/leidingen	10,3	1,03	
heien	65,3	0	Heien niet noodzakelijk
ruwbouw betonstorten	14,4	1,44	
ruwbouw casco	65,3	6,53	
woonrijp verharding	10,3	1,03	
	totaal	11,06	

* In kg NOx per jaar

Omdat het informatie- en kantoorgebouw Heidepol een enkel bouwwerk is, is de hoeveelheid voor 12 woningen gedeeld door 10 om eventuele efficiëntievoordelen bij bouw meerdere woningen tegelijk te verrekenen.

Grondwerk:

- Voor aanleg padenstructuur 1.350 meter een smalle mini rupskraantje / duur 5 dagen / vermogen 25 kilowatt
- Voor aanleg parkeerplaats (5 stuks) een smalle mini rupskraantje / duur 1 dag / vermogen 25 kilowatt
- Aanvoer halfverharding totaal ca. 1000 ton/ (30 vrachtwagens) / 60 verkeersbewegingen. Omdat 60 vrachtwagenbewegingen op jaarbasis worden afgerond naar 0 is van een 'worst case' benadering uitgegaan en is uitgegaan van 360 vrachtwagenbewegingen.
- Bouw informatieruimte vergelijkbaar met bouw tussenwoning (standaard gegevens, heien niet nodig vanwege zandondergrond)

Gegevens gebaseerd op ervaringscijfers bij inrichting natuurbegraafplaatsen door Natuurbegraven Nederland elders in Nederland op zandgrond.

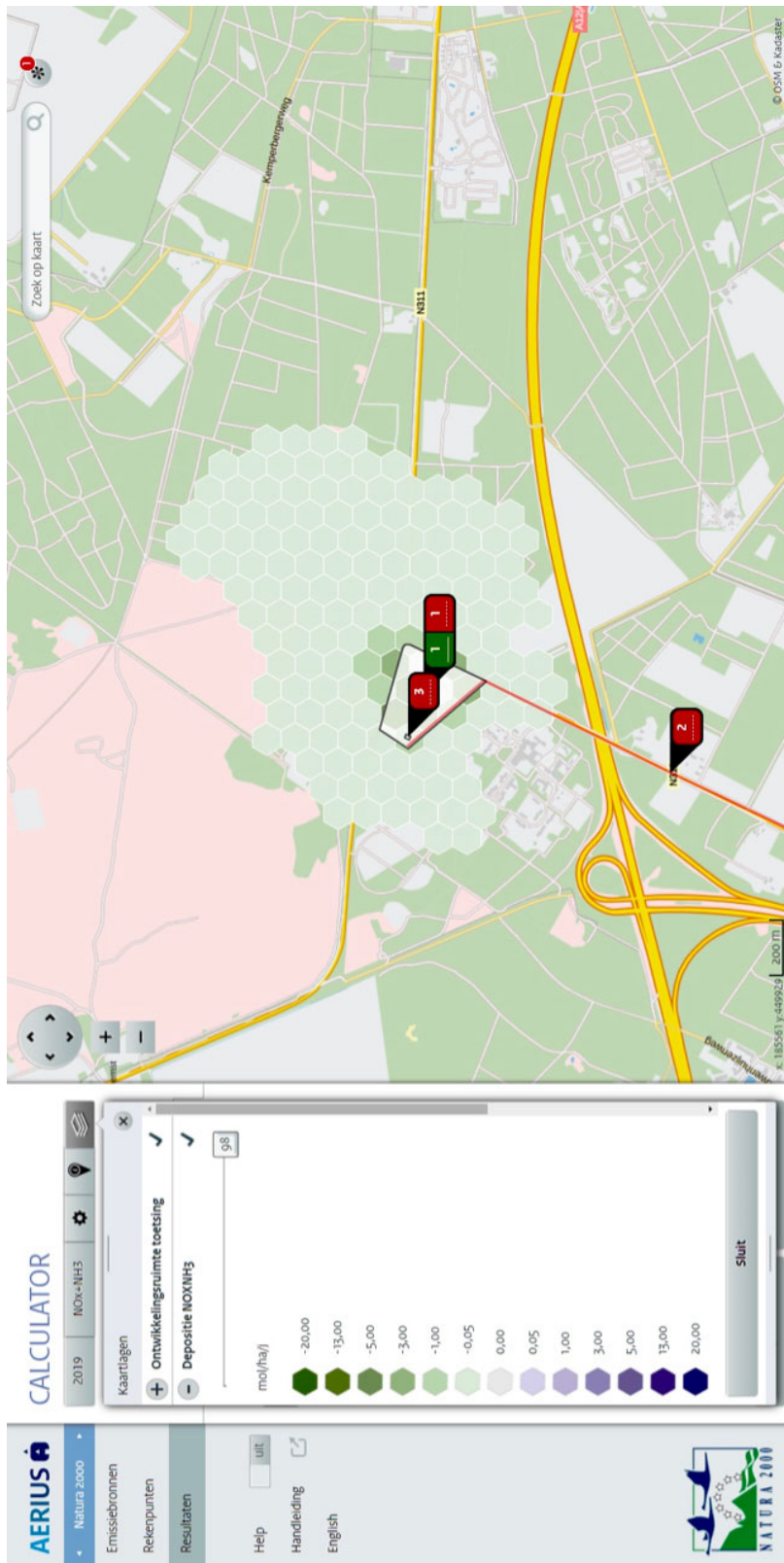
Verandering aantal autobewegingen als gevolg uitbreiding natuurbegraafplaats.

Het aantal extra autobewegingen door bezoekers is bepaald in een verkeerskundig onderzoek uitgevoerd door het bureau Goudappel – Coffeng (2019). Voor de berekening is het aangegeven gemiddelde aantal autobewegingen per dag van 52 aangehouden. Dit aantal is gelijkelijk verdeeld via de noordkant van de Koningsweg aanrijden en via de zuidkant van de Koningsweg aanrijden. Het aanrijden is over een 80 km weg zonder files met 'licht verkeer'.

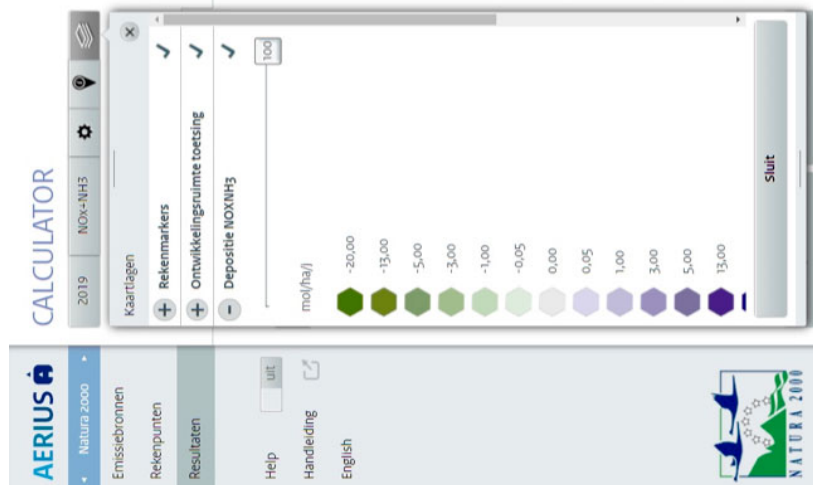
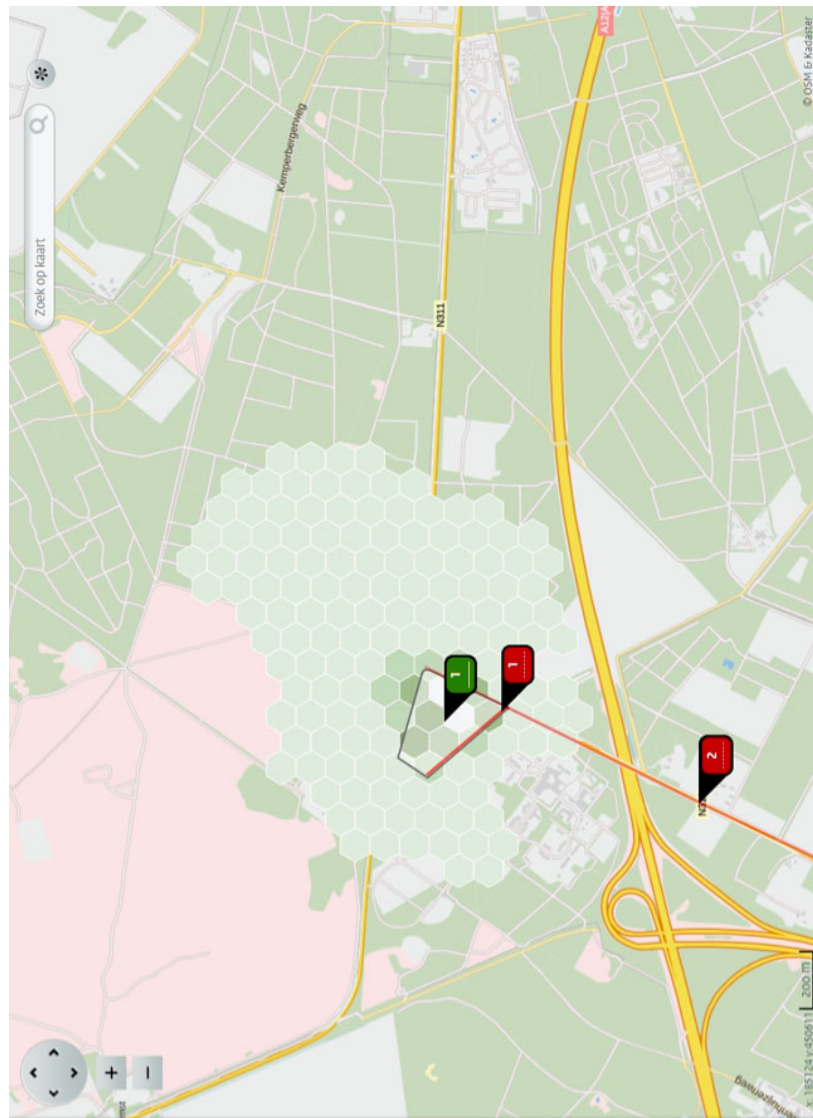
Stoppen landbouwkundig gebruik perceel

Het huidige landbouwkundige gebruik van het perceel vervalt. Hiermee vervalt ook de mestgift (drijfmest, kunstmest) en met die mestgift samenhangende uitstoot en depositie van stikstof. Dit kan in mindering worden gebracht op de totale stikstofuitstoot en –depositie bij inrichting en gebruik van de uitbreiding van Heidepol. Het perceel is niet omheind. Er is dus geen sprake van een beweide perceel. Om die reden wordt uitgegaan van een perceel waar gewassen worden geteeld. Volgens opgaaf van diverse onderzoeksinstituten is de kleinste uitstoot van een akker waar een gewas wordt geteeld circa 5 kg N per hectare per jaar. Dit is in de vorm van ammoniak (NH₃). De daadwerkelijke uitstoot is afhankelijk van de wijze van bemesten (drijfmest, kunstmest), dus de aard van de meststof, de hoeveelheid N in de meststof en de hoeveelheid meststof die wordt opgebracht. Omdat dergelijke gegevens voor het betreffende perceel niet voorhanden zijn is daarom gerekend met de uitstoot van de kleinste hoeveelheid stikstof die voor akkerbouw wordt aangegeven; 5 kg N /ha/jr in de vorm van NH₃. In praktijk zal deze uitstoot voor het betreffende perceel zeer waarschijnlijk daar boven liggen en kan de 5 kg N /ha/jr als 'worst case' benadering worden gezien. Deze uitstoot vervalt bij het uitgebruik nemen van het perceel als akker en de inrichting als natuurbegraafplaats. Het landbouwkundig gebruik stopt direct in de aanlegfase.

In de AURIUS-berekening wordt een verschilberekening gemaakt tussen huidige toestand en de toestand in de inrichtingsfase en de huidige toestand en de gebruiksfase.

Overzicht gebied met afname stikstofdepositie volgens verschilberekening inrichtingsfase

Overzicht gebied met afname stikstofdepositie volgens verschildberekening gebruiksfase

